

Avrundar företag sina resultat? En studie av Cosmetic Earnings Management i Sverige

ABSTRACT

The aim of this thesis is to examine the occurrence of Cosmetic Earnings Management (CEM) among Swedish companies. CEM refers to the small upward rounding of reported net income to reach cognitive reference points. Important cognitive reference points are multiples of ten ($N \cdot 10^x$) of reported net income and rounding towards these has been documented in other markets around the world over the last 20 years. The occurrence of CEM on the Swedish market is studied using digital analysis, frequency testing and Benford's law. Firstly, reported net income of publicly traded companies between 1996 and 2010 is examined. This net income data is then studied in subsets based on factors with indicated covariance with general Earnings Management. Factors studied are the implementation of IFRS in 2005, profitability and leverage. Finally, a study is conducted on a large set of data from privately held Swedish companies between 2005 and 2010. While only partial CEM-patterns are identified in the majority of the data studied, indications of CEM among highly leveraged companies are found for Net Income Available to Common Equity. The conclusion of the study is that CEM seems to be a limited phenomenon on the Swedish market. This study also brings forward the limitations of the research method as such and calls for more research and model development within the field of CEM.

KEYWORDS: Cosmetic Earnings Management, Benford's law, Sweden

INNEHÅLL

1. INLEDNING	1
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
1.2 DISPOSITION.....	3
1.3 AVGRÄNSNING.....	3
2. TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING.....	4
2.1 EARNINGS MANAGEMENT (EM)	4
2.2 COSMETIC EARNINGS MANAGEMENT (CEM)	4
2.3 TIDIGARE FORSKNING INOM CEM.....	7
2.4 EM-FAKTORER	9
3. METOD	12
3.1 OPERATIONALISERING AV EM-FAKTORER	12
3.2 TEST- OCH KONTROLLVARIABEL	14
3.3 STATISTISK METOD	15
3.4 METODENS ANTAGANDEN OCH BEGRÄNSNINGAR	21
3.5 TOLKNING AV STATISTISKA TEST	21
4. DATA	23
4.1 URVAL	23
4.2 URVALSSTATISTIK	25
5. RESULTAT	27
5.1 PUBLIKA FÖRETAG	27
5.2 DELMÄNGDER AV PUBLIKA FÖRETAG.....	29
5.3 PRIVATÄGDA FÖRETAG	32
6. ANALYS	33
6.1 SAMMANFATTNING AV RESULTAT.....	33
6.2 KÄNSLIGHETSANALYS OCH PROBLEMATISERING AV RESULTAT	34
6.3 SLUTSATSER	38
7. SLUTDISKUSSION OCH FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING	40
8. APPENDIX.....	42
9. REFERENSER.....	55

1. INLEDNING

”Näringslivet har ett starkt intresse av att bidra till en god etik på värdepappersmarknaden. Allmänhetens, placerarnas, politikernas och företagens förtroende är avgörande för en väl fungerande och sund marknad.”

På ovanstående vis beskriver Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden (2009) hur viktigt det är med förtroende för de finansiella marknaderna. För att förtroendet för marknaderna skall upprätthållas är det av största vikt att de olika aktörerna kan lita på den finansiella rapportering som de börsnoterade företagen publicerar.

När periodiserad finansiell information förbereds görs uppskattningar av intäkter och kostnader för den avsedda perioden. Ett betydande antal studier visar att företagsledningarna använder dessa uppskattningar för att justera sina resultat till önskvärda nivåer. Denna typ av resultatjustering har under senare år studerats ingående och utgör ett forskningsområde som benämns ”Earnings Management” (EM härnäst). Studier har bland annat påvisat att EM förekommer för att jämna ut resultat över tid och i samband med kapitalmarknadstransaktioner. Det har länge förts en diskussion kring riskerna med EM, där bland annat Arthur Levitt, mångårig ordförande för amerikanska SEC¹, varnat för att EM urholkar förtroendet för finansiell rapportering och de finansiella marknaderna (Levitt, 1998).

En form av EM är så kallad Cosmetic Earnings Management (CEM härnäst). CEM avser företags upprundning av rapporterat resultat, snarare än generell justering av det enligt EM. Ett exempel på CEM är upprundning av ett nettoresultat på SEK 698 miljoner till SEK 700 miljoner.

Från olika håll i världen och för olika tidpunkter finns det empiriska bevis för att företag rundar sina rapporterade resultat uppåt. En studie över tidsperioden 1995-1999 påvisar att CEM förekommer i flera olika geografiska regioner (Kinnunen & Koskela, 2003), och skiljer sig åt mellan länder. Sverige, tillsammans med övriga skandinaviska länder och Storbritannien, visar lägst förekomst av CEM i studien. Låg förekomst av CEM bör ha en positiv inverkan på tillförlitlighet till den svenska marknaden. Vi finner dock kunskapsläget kring förekomsten av CEM på den svenska finansiella marknaden otillräckligt av fyra skäl.

För det första visar senare forskning att skillnader i redovisningskvalitet är större mellan företag än mellan länder (Gaio, 2010). Burgstahler et al. (2006) menar att företags incitament att rapportera informativa resultat varierar med företagsspecifika faktorer och det institutionella

---

¹ United States Securities and Exchange Commission.

sammanhanget. Kinnunen och Koskela (2003) studerade endast marknaden i sin helhet. En mer detaljerad studie, där marknaden delas upp i mindre delar baserat på företagsfaktorer och det institutionella sammanhanget bör kunna ge en bättre förståelse för förekomsten av CEM.

För det andra har forskningen kring EM utvecklats under det senaste årtiondet. Ett antal faktorer som är sammankopplade med ökad förekomst av EM har identifierats, vilka vi härnäst kallar EM-faktorer. Då CEM är en sorts EM, och delvis har samma orsaker, bör EM-faktorer även vara av relevans för studier av CEM.

För det tredje kan förekomsten av CEM på den svenska marknaden skilja sig över tid. Kinnunens och Koskelas (2003) studie avser en relativt kort tidsperiod för över tio år sedan. Kunskapsläget kring CEM bör förbättras genom en studie över en längre tidsperiod och på mer aktuell data.

För det fjärde omfattar Kinnunen och Koskela (2003) en relativt liten mängd observationer. Observationerna var så få till antalet att detta kan vara en anledning till att inget statistiskt signifikant resultat återfanns. Det ger anledning att bygga vidare på den studien med en större datamängd.

1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Vi ämnar med denna uppsats bidra med en första studie som är fokuserad på att studera eventuell förekomst av CEM på den svenska marknaden. För att nå detta syfte söker vi svar på följande primära frågeställning:

Förekom CEM av nettoresultat på den svenska marknaden under åren 1996 - 2010?

Denna primära frågeställning avser studier av den svenska marknaden som helhet. Studien ämnar vidare utreda förekomsten av CEM på delmarknader, där uppdelningen är gjord med utgångspunkt i EM-faktorer. För att nå detta syfte adderas den sekundära frågeställningen:

Förekom CEM av nettoresultat på delar av den svenska marknaden?

1.2 DISPOSITION

Teoriavsnittet inleds med att de centrala begreppen EM och CEM definieras och kontrasteras. Detta görs tillsammans med en genomgång av teorin samt det nuvarande kunskapsläget inom CEM. Resultat från tidigare forskning redovisas, samt vilka aspekter av CEM som studerats tidigare. Vidare presenteras en genomgång av EM-faktorer samt de utvalda faktorerna i denna studie: implementeringen av IFRS², lönsamhet och belåningsgrad och privat/publikt ägande.

Rapporterade nettoresultat från publika företag³ mellan 1996-2010 utgör den huvudsakliga datamängden i studien. Först studeras nettoresultat från de publika företagen i sin helhet. Därefter studeras delmängder baserat på de tre EM-faktorerna implementering av IFRS, lönsamhet och belåning. Avslutningsvis görs en studie av förekomsten av CEM på data från privatägda företag från åren 2005 till 2010.

Vidare presenteras resultat samt analys av de statistiska testerna. Resultaten problematiseras, känslighetsanalyser genomförs, och metodens begränsningar diskuteras. Slutligen presenteras våra tankar kring CEM på den svenska marknaden och kring CEM i allmänhet. Några av studiens resultat lyfts fram och framtida forskning uppmuntras.

1.3 AVGRÄNSNING

Givet studiens syfte undersöks och analyseras inga eventuella kausala samband eller samvariationer mellan CEM och EM-faktorer, utan är avgränsad till att kartlägga huruvida CEM förekommer bland svenska företag.

Studien avgränsas till att studera fyra EM-faktorer: implementeringen av IFRS, lönsamhet, belåning och privat/publikt ägande. Dessa faktorer är inte ömsesidigt uteslutande och kollektivt uttömmande och ett företag kan alltså karakteriseras av mer än en faktor. Relationen mellan dessa faktorer och eventuell påverkan av den undersöks inte.

Studien avgränsas tidsmässigt. Data från publika företag mellan åren 1996-2010 och data från privata företag mellan åren 2005-2010 utgör studiens datamängder.

Slutligen avgränsas studien till att endast undersöka positiva resultat, det vill säga rapporterade vinster. Likt tidigare författare (jfr Carslaw, 1988) menar vi att incitamenten för avrundning bör vara olika för positiva resultat (vinster) och negativa resultat (förluster). Vidare anser vi att förhållanden kring positiva och negativa resultat och CEM är väl utrett av tidigare forskning.

---

² International Financial Reporting Standards

³ Med publika företag avses noterade företag på Stockholmsbörsen.

2. TEORI OCH TIDIGARE FORSKNING

2.1 EARNINGS MANAGEMENT (EM)

Denna studie utgår från den definition av EM som ges av Healy och Wahlen (1999). De anser att EM sker då en företagsledning gör subjektiva bedömningar av transaktioner och i sin finansiella rapportering för att påverka det rapporterade resultatet, och anger två troliga syften med EM. Det ena är att undanhålla den underliggande finansiella ställningen och resultatet för användare av de finansiella rapporterna. Det andra syftet är att påverka utfallet i kontraktsförhållanden som baseras på de finansiella rapporterna.

Healy och Wahlen (1999) beskriver hur företagsledningar gör en mängd subjektiva bedömningar vid framställandet av den finansiella redovisningen. Det gäller bland annat bedömningar av livslängd och restvärden av vissa tillgångar, val av avskrivningsmetod, hur varulager värderas, och vilka kostnader som aktiveras eller kostnadsförs. Dessa bedömningar förekommer med anledning av att företagsledningar i den finansiella rapporteringen skall kunna ge en representativ bild av företagets ekonomiska prestationer. Konsekvensen blir att bedömningarna kan användas antingen för att återge en så korrekt bild som möjligt av företagets ekonomiska prestationer, eller för att justera redovisningen för att visa bättre prestation än den faktiska.

2.2 COSMETIC EARNINGS MANAGEMENT (CEM)

CEM är en särskild typ av EM och är alltså en mindre del av det större studieområdet EM. CEM fokuserar på avrundning då företags resultat ligger nära ett tröskelvärde. CEM har sitt ursprung i den teori som Carslaw presenterade 1988 kring avrundning av rapporterade resultat. CEM-teorin kan sammanfattas enligt följande:

- Företag strävar efter att rapportera resultat över särskilda tröskelvärden då det är förknippat med fördelar
- Då ett resultat är precis under ett tröskelvärde avrundas resultatet uppåt genom operationella eller redovisningstekniska metoder
- Då tröskelvärdena utgörs av runda⁴ tal bör avrundning uppåt leda till ett överskott av låga siffror och ett underskott av höga siffror på den andra talpositionen⁵

---

⁴ Ett runt tal är ett tal som är jämnt på den nivå det avser, exempelvis jämna hundratal, tusental, eller miljontal.

⁵ Med andra talposition avses den andra siffran från vänster i ett tal. Se även 3.3 Statistisk metod.

I en datamängd av rapporterade nettoresultat bör det enligt CEM-teorin finnas fler nollor och färre nior på den andra talpositionen än förväntat. En datamängd med ett överskott av nollor och underskott av nior på andra talposition uppvisar således ett CEM-mönster.

FIGUR 1 - ILLUSTRATION AV CEM OCH CEM-MÖNSTER

Exempel:

Ickeavrundat resultat: 298

Tröskelvärde: 300

Avrundat resultat: 300

Förändring av siffra på den andra talpositionen: Från 9 till 0

Förändring i sifferfördelning: överskott (underskott) av nolla (nia) jämfört med det ickeavrundade resultatet, det vill säga ett CEM-mönster.

I den vidareutveckling av CEM-teorin, som bland annat Thomas (1989) bidrog till, definieras tröskelvärden tydligare. Teorin redogör för två typer av tröskelvärden: kognitiva och kontraktsrelaterade.

2.2.1 KOGNITIVA TRÖSKELVÄRDEN

Kognitionsforskning har visat att människor använder sig av kognitiva referenspunkter när de observerar tal, och att dessa referenspunkter utgörs av faktorer av tio (Carslaw, 1988). Vidare fästs, på grund av begränsningar i minne, störst vikt vid första talpositionen i ett tal. Skillnaden upplevs därmed som större mellan 202 och 199, än mellan 199 och 196 då det sker en sifferväxling på första talpositionen.

Användare, exempelvis finansanalytiker eller interna budgetsättare, skapar förväntningar för företagets resultatutveckling, vilka finns tillgängliga för investerare och andra intressenter. Då företags framtida resultat inte är känt vid tidpunkten då förväntningarna formuleras, innehåller förväntningarna en inbyggd osäkerhet. Osäkerheten leder till att användarna fokuserar på att utforma förväntningar kring siffran på den första talpositionen i resultatet, och med avtagande fokus formulerar förväntningar kring de följande talpositionerna (Carslaw, 1988).

Användarnas utvärdering av företagets resultat sker även den med fokus på den första talpositionen. Företagsledningarna strävar efter att nå samma siffra på den första talpositionen som förväntningarna. Således bildas tröskelvärden av faktorer av 10, vilka kan skrivas som $N \cdot 10^x$. Där N avser siffran på den första talpositionen och x antalet nollor i talet.⁶

Om avrundning av resultat sker för att nå eller överstiga kognitiva tröskelvärden leder det till ett överskott av låga siffror och ett underskott av höga siffror på andra talpositionen.

2.2.2 KONTRAKTSRELATERADE TRÖSKELVÄRDEN

Kontraksrelaterade tröskelvärden är finansiella mål som skapas av användare av redovisningsdata och som ingår i olika former av kontrakt i verksamheten. Thomas (1989) nämner i sin artikel budgetar, bonusprogram och lånekontrakt som exempel på kontrakt. Dessa tröskelvärden kan, men måste inte, vara formulerade i runda tal. Ett runt tal är ett tal som är jämnt på den nivå det avser, exempelvis jämna hundratal, tusental eller miljontal.

Att precis nå över dessa tröskelvärden innebär fördelar jämfört med att hamna precis under dem. Fördelarna är inte proportionerliga mot ökningen av resultatet. Företagsledningarna har därför incitament att avrunda resultat strax under till samma eller en högre nivå än tröskelvärdena.

---

⁶ Exempelvis: $3 \cdot 10^3 = 3\,000$.

2.3 TIDIGARE FORSKNING INOM CEM

I tabell 1 ges en översikt av den huvudsakliga CEM-litteraturen samt vilka dimensioner som tidigare studerats.⁷ Som framgår i tabell 1 har näst intill samtliga studier funnit stöd för CEM inom de avgränsningar som gjorts.

TABELL 1 – FORSKNINGSOVERSIKT CEM

Författare	Land	Måttal	Helår/ kvartal	Positivt/ negativt resultat	Tidsperiod	Publikt/ privat - ägt	CEM-mönster
Carslaw (1988)	Nya Zeeland	Nettoresultat*	H	+	1981-1985	Publikt	Överskott av 0 Underskott av 9
Thomas (1989)	USA	Nettoresultat**	H/K	+/-	-	Publikt	Överskott av 0 Underskott av 9
Niskanen & Keloharju (2000)	Finland	Nettoresultat	H	+	1953-1997	Publikt	Överskott av 0
Van Cangehem (2002)	Storbritannien	Ett flertal	H	+	1998	Publikt	Överskott av 0 Underskott av 9
Kinnunen & Koskela (2003)	18 Länder	Nettoresultat***	H	+/-	1995-1999	Publikt	-
Skousen (2004)	Japan	Nettoresultat	H	+/-	1974-1997	Publikt	Överskott av 0 Underskott av 9
Guan et al. (2006)	USA	Nettoresultat	K	+	1993-2003	Publikt	Överskott av 0 Underskott av 9
Jordan (2008)	USA	Nettoresultat	H	+/-	2006	Publikt	Överskott av 0
Jordan (2009)	USA	Omsättning	H	+	2008	Publikt	Överskott av 0

*Även nettoresultat innan extraordinära poster

** Nettoresultat innan extraordinära poster och avslutad verksamhet, samt nettoresultat per aktie

*** Majoritetens andel av nettoresultatet

Studier har funnit stöd för att CEM förekommer av nettoresultat, nettoresultat per aktie, resultat före skatt samt omsättning, och att det förekommer i större utsträckning för positiva resultat, de första tre kvartalen samt på helårsbasis. Samtliga studier som gjorts har använt sig av data från noterade företag.

Inledningsvis var forskningen fokuserad på enskilda länder och CEM påvisades förekomma hos nyzeeländska, amerikanska, brittiska, finska och japanska företag. Kinnunen och Koskela (2003) breddade studiefältet genom att studera skillnader i förekomst av CEM mellan länder. Länder graderades utifrån elva institutionella faktorer som kan delas in i två kategorier: redovisningsrelaterade och kulturellrelaterade. I hälften av länderna i studien var CEM tydligt

⁷ Tabellen innehåller endast information kring studier av absoluta resultattal och för de vars huvudsyfte har varit att undersöka förekomsten av upprundning av dessa absoluta resultattal. Litteratur kring resultat per aktie har uteslutits då den är av en annan karaktär och undersöks med annan metod.

förekommande, medan de skandinaviska länderna (tillsammans med Storbritannien) var de som uppvisade minst förekomst av CEM. Vidare fann Kinnunen och Koskela (2003) att förekomsten av CEM minskar med ett företags utgifter för revision, medan den ökar då de nationella redovisningsreglerna är mer särpräglade från internationell standard, då företagsledningar erhåller hög andel av sin ersättning som bonus, och i länder där det finns en högre acceptans för ojämlik fördelning av makt inom organisationer. Skillnader i förekomst av CEM mellan länder tycks alltså delvis förklaras av institutionella och kulturella skillnader mellan länderna.

För majoriteten av de CEM studier som genomförts återfinns det förväntade CEM-mönstret med ett överskott av nollor och ett underskott av nior. Det finns även studier där andra mönster observeras. Ett exempel på det är en studie av Niskanen och Keloharju (2000), där ett statistiskt signifikant underskott av sjuor påvisas. Detta tolkar författarna som att finländska företag har en benägenhet att runda upp sina resultat från ännu lägre tal än de som är strax under tröskelvärdena, och då framförallt från resultat med sjuor på den andra talpositionen.

Det förekommer även ett fåtal studier som tagit hänsyn till skillnader mellan företag. Carslaw (1988) finner i sin studie stöd för högre förekomst av CEM bland företag kontrollerade av företagsledningen och inhemska ägare. Thomas (1989) visar i sin studie att både företag som rapporterar goda nyheter⁸ och företag som rapporterar dåliga nyheter avrundar sina resultat, men att företag som rapporterar dåliga nyheter visar större benägenhet till avrundning. Thomas konstaterar vidare att CEM förekommer inom samtliga industrier som studerades.

Jordan (2008) undersöker förekomst av CEM och dess koppling till företagsfaktorerna lönsamhet, belåningsgrad och storlek. Jordan finner stöd för att högt belånade företag är mer benägna att avrunda. Ingen tydlig relation mellan CEM och lönsamhet kan dock fastställas. Värt att notera är att studien undersöker en liten datamängd där antalet observationer är så litet att det bör ifrågasättas huruvida antalet uppfyller kriterierna för de statistiska testen som utförs. Vidare gör författaren generösa tolkningar av sina resultat, även då de inte är statistiskt signifikanta. Vi anser att studien innehåller intressanta vinklar, men att läsaren bör förhålla sig kritisk till resultaten.

Den svenska marknaden är därmed intressant att studera då den tidigare utmärkt sig som ett föregångsland gällande förekomst av CEM. Vidare ger CEM-litteraturen utrymme för vidare studie och analys av företagsfaktorer och förekomst av CEM. Nästa avsnitt redogör för faktorer som visat på samvariation med generell EM och som är intressanta att studera gällande CEM.

---

⁸ Nyheter approximeras i studien med huruvida företaget rapporterar högre vinster för det aktuella året jämfört med föregående år.

2.4 EM-FAKTORER

CEM kan i teorin förekomma både avsiktligt och oavsiktligt. Empiriskt torde en avsiktlig och oavsiktlig avrundning se ut på samma sätt. Om CEM sker avsiktligt bör förekomsten vara relaterad till både utrymme och incitament, medan oavsiktliga avrundningar torde vara relaterad enkom utrymme. Vid genomgång av EM-faktorer har därför faktorer både hänförliga till ökade incitament och till ökat utrymme eftersökts.

Med begreppet incitament avses hur attraktivt det är för ett företag eller en företagsledning att justera sina resultat. Faktorer som indikerar att en grupp av företag har större incitament att avrunda sina resultat borde därför också öka sannolikheten att finna CEM bland dessa företag. Vid genomgång av tidigare forskning inom EM identifierades fem typer av incitament för EM: trösklar,⁹ lönsamhet, kontrakt baserade på redovisningsdata, kapitalmarknadsrelaterade incitament samt incitament relaterade till ägarskap och styrning.

Med begreppet utrymme avses hur stora möjligheter ett företag har att avrunda sina resultat och ett ökat utrymme bland en grupp av företag antas öka sannolikheten för att finna EM och CEM (se 2.1 Earnings management (EM) för exempel på bedömningar). Utrymme kan påverkas av redovisningsmässiga faktorer, men även av institutionella faktorer i och kring företaget. Tre faktorer identifierades relaterade till ökat utrymme: mängd av periodiseringsbedömningar, osäkerhet i periodiseringsbedömningar samt regulativt utrymme.

Totalt identifierades alltså åtta EM-faktorer, varav fyra valdes för vidare studier. Urvalet är baserat på vilka av faktorerna som relaterar väl till CEM samt med hänsyn till metodens begränsningar. Flertalet av de identifierade faktorerna är intressanta och har relevans för CEM, exempelvis osäkerhet i periodiseringsbedömningar. Metoden för denna studie bygger dock på indelning av datamängden i ett fåtal grupper, och kräver stora datamängder. EM-faktorer som antingen fångar mindre skillnader mellan företag eller som endast berör en mindre datamängd är därför inte lämpliga för studien.

De utvalda faktorerna är privat/publikt ägande, implementeringen av IFRS, lönsamhet och belåningsgrad. Dessa faktorer fångar in olika dimensioner. Privat/publikt ägande relaterar till ägarskap och styrning, medan IFRS relaterar till en tidsdimension, regulativt utrymme samt institutionell omvärld. Lönsamhet avser företagets operationella eller strategiska situation och

---

⁹ Tröskelvärden i absoluta tal såsom 1) överstiga nollresultat, 2) överstiga föregående års resultat och 3) överstiga analytikens förväntan (Degeorge, et al., 1999).

fångar avvägningar mellan kostnad och nytta av CEM. Belåningsgrad avser företagets finansiella risk och fångar kontrakts- och kapitalmarknadsrelaterade incitament.

Regulativt utrymme – hård implementering av IFRS

Vilket utrymme företagsledningar har för EM är delvis en funktion av den regulativa, granskande övervakningen och den finansiella bevakningen som utförs av analytiker. Revision och striktare reglering minskar möjligheterna till EM. Möjligheterna minskas då den finansiella rapporteringen granskas under revisionen, och regleringen sätter ramarna för hur den finansiella rapporteringen framställs. Striktare reglering och granskning ökar också risken för att oegentligheter i den finansiella rapporteringen upptäcks.

Hellman (2011) visar att ökat bedömningsutrymme, genom mindre strikt reglering, användes av svenska företag för EM. Hellmans studie fokuserar på den övergång som skedde år 2005, då samtliga börsnoterade företag inom Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet (EES) övergick till att redovisa enligt International Financial Reporting Standards (IFRS). Sverige implementerade, enligt Hellman (2011), IFRS stegvis (det vill säga en ”mjuk” implementering) mellan 1991 och 2005.

Redovisningsrådet grundades 1989 och utfärdade mellan 1991 och 2004 34 rekommendationer (Hellman, 2011). Redovisningsrådets rekommendationer gällde mellan 1991 och 2004 enligt ”följ eller förklara”-principen. Först 2005 skedde den hårda, definitiva implementeringen.¹⁰ Vid tidpunkten för implementeringen av IFRS i EES saknades rekommendationer för endast tre av de relevanta standarderna (Hellman, 2011). Vid årsskiftet mellan 2004/2005 redovisade alltså svenska börsnoterade företag enligt samma regler, dock med skillnad i hur hårda kraven på att följa dessa regler var och därmed även företagens bedömningsutrymme.

Kostnads/nyttorelaterade incitament – företagets lönsamhet

Forskning inom EM har undersökt sambandet mellan lönsamhet i företag och potentiell EM. EM har visats påverka företag negativt. Healy och Wahlen (1999) redogör för EM-forskning som visar att investerare inte har fullt överseende med EM som uppdagas. Forskning påvisar att aktiepriser och aktieavkastning sjunker för företag som är föremål för utredning för misstänkt EM.

---

¹⁰Uttrycket ”efter implementeringen av IFRS” avser i uppsatsen hädanefter alltså tiden efter den hårda implementeringen av IFRS som skedde 2005.

Det finns således en kostnad med EM. I vägning av kostnad kontra nytta med att justera resultaten, torde lönsamma företag ha mer att förlora på EM. Nyttan i förhållande till kostnaden är således lägre för lönsamma företag. Detta talar för att mindre lönsamma företag i större utsträckning ägnar sig åt resultatjustering. Burgstahler et al., 2006; Jordan, 2008 använder avkastning på totala tillgångar som mått på lönsamhet.

Kontrakts- och kapitalmarknadsrelaterade incitament – belåning

CEM-teorin stipulerar vidare att kontraktsrelaterade tröskelvärden delvis uppkommer ur lånekontrakt, exempelvis lånekoventioner. Kreditgivarna har intresse av att bevaka sina intressen och därmed företagets resultatutveckling. Enligt CEM-teorin bör företag med lånekontrakt och tydliga användare av sin redovisningsdata ha ökade incitament till upprundning. Därför anses belåning som en passande EM-faktor.

Belåning kan ses som ett mått på företagets finansiella risk. Högt belånade företag torde vara mer måna om att rapportera positiva och stabila resultat för att kompensera en högre finansiell risk (Glaum, et al., 2004). Vidare argumenterar Glaum att belåning bör vara en viktigare variabel i de länder där kreditgivare agerar på en armlängds avstånd. Avståndet gör att mer tillit sätts till redovisade resultatdata, och därmed ökar även incitamenten för EM av dessa redovisade data (Glaum, et al., 2004). Risk att bryta koventioner är relaterat till företagets belåningsgrad. Healy och Wahlen (1999) sammanfattar litteraturen kring företag, EM och risk att bryta lånekoventioner. De ser inget tydligt stöd i forskningen för att EM skulle användas för att undvika ett faktiskt koventionbrott, dock finner de stöd i litteraturen för att EM sker både innan och efter koventionbrott.

Ägarskap och styrningsrelaterade incitament – Privat/publikt ägande

CEM-teorin stipulerar att kognitiva tröskelvärden delvis uppkommer genom aktieanalytikerns förväntningar på företagets resultat. Eftersom privatägda företag i mindre utsträckning är bevakade av aktieanalytiker jämfört med noterade företag borde privatägda företag, enligt CEM-teorin, ha färre kognitiva tröskelvärden att förhålla sig till. Burgstahler et al. (2006) redogör för att privatägda företag har fler informella kommunikationskanaler med sina ägare. Därför torde den finansiella rapporteringen vara mindre viktig, ur ett kommunikativt perspektiv, för privatägda företag jämfört med publika företag.

3. METOD

För att uppnå studiens syfte har vi valt en kvantitativ ansats. EM-faktorerna som presenteras under avsnitt 2.4 operationaliseras nedan, vilket innebär att de ges en formell definition för att möjliggöra indelning i delmängder. Vidare presenteras de test som genomförs på datamängden, samt hur dessa tolkas.

3.1 OPERATIONALISERING AV EM-FAKTORER

Implementeringen av IFRS

Den hårda implementeringen av IFRS skedde vid årsskiftet 2004/2005. Datamängden delas in i delmängder baserat på huruvida resultaten rapporterats innan eller med början år 2005.

$$IFRS_L: \text{år} \geq 2005$$

$$IFRS_H: \text{år} < 2005$$

Där $IFRS_L$ är den delmängd med förväntat lägre sannolikhet för CEM. $IFRS_H$ är den delmängd med förväntat högre sannolikhet för CEM.

Lönsamhet

Som mått på hur lönsamt ett företag är använder vi oss av avkastning på totalt kapital. Definitionen och formeln som används är i enlighet med rekommendationer från Svenska Finansanalytikernas Förening (SFF):

$$RTOT = \frac{IBIE_t}{\frac{T_t + T_{t-1}}{2}}$$

Där RTOT står för avkastning på totalt kapital, IBIE står för resultat innan räntekostnader.¹¹ T står för totala tillgångar och t noterar år där t är nuvarande år och $t-1$ avser föregående år.

Delmängderna har delats in efter median enligt följande:

$$RTOT_L: RTOT > RTOT_{\text{Median}}$$

$$RTOT_H: RTOT < RTOT_{\text{Median}}$$

Där $RTOT_L$ är den delmängd med förväntat lägre sannolikhet för CEM. $RTOT_H$ är den delmängd med förväntat högre sannolikhet för CEM.

---

¹¹ Då lämplig resultatpost ej är direkt tillgänglig från Worldscope beräknas IBIE som Resultat före skatt + Räntekostnader för räntebärandeskulder. Se vidare Tabell 17 i Appendix.

Belåningsgrad

Ett företags belåningsgrad kan analyseras antingen uttryckt som marknadsvärde eller bokfört värde. Båda formerna används vid forskning och har sina fördelar och nackdelar. I denna studie används bokvärden för beräkning av belåningsgrad av främst två anledningar: att belåningsgrad baserat på bokvärden är mer stabilt över tid jämfört med en beräkning med marknadsvärden, samt att belåningsgrad baserat på redovisningsmått är mer relevant då det är mer troligt att kovenanter och kontrakt är knutna till bokfört värde av lån och eget kapital, snarare än till marknadsvärderingen av företaget. Belåningsgraden beräknas som kvoten totala skulder över totala tillgångar.

$$L\dot{A}N = \frac{S_t}{T_t}$$

Där S_t inkluderar räntebärande skulder och låneobligationer och T_t är företagets totala tillgångar. Delmängderna har delats in efter median enligt följande

$$L\dot{A}N_L: L\dot{A}N < L\dot{A}N_{Median}$$

$$L\dot{A}N_H: L\dot{A}N > L\dot{A}N_{Median}$$

Där $L\dot{A}N_L$ är den delmängd med förväntat lägre sannolikhet för CEM. $L\dot{A}N_H$ är den delmängd med förväntat högre sannolikhet för CEM.

Sammanfattande tabell

Ovan beskrivna EM-faktorer sammanfattas i tabell 2.

TABELL 2 – SAMMANFATTANDE TABELL ÖVER EM-FAKTORER

EM-faktor	Delmängd	Hög/låg sannolikhet	Benämning
Privat/publikt ägande	Publikt	Hög	-
	Privat	Låg	-
IFRS	Före impl.	Hög	IFRS _H
	Efter impl.	Låg	IFRS _L
Lönsamhet	Låg	Hög	RTOT _H
	Hög	Låg	RTOT _L
Belåning	Hög	Hög	L\dot{A}N _H
	Låg	Låg	L\dot{A}N _L

3.2 TEST- OCH KONTROLLVARIABEL

Testvariabel

I enlighet med syftet är studiens testvariabel nettoresultat. Tidigare forskning har studerat flertalet varianter av nettoresultat (se tabell 1). För att göra valet av testvariabel relevant för den svenska marknaden studerade vi 2010 års årsredovisningar för samtliga företag som ingår i indexet OMXS 30. På de sidor där företagets VD och/eller styrelseordförande uttalade sig räknade vi hur ofta olika resultatposter omnämndes. Vi fann att fokus låg på omsättning, rörelseresultat och nettoresultat, där nettoresultat omnämndes mest. Då nettoresultat omnämndes avsåg det vid en majoritet av gångerna nettoresultatet innan avräkning av minoritetsintresse, vilket därför är testvariabeln i denna studie.¹²

Kontrollvariabel

Kontrollvariabeln har som syfte att verifiera att ickejusterad finansiell data följer Benfordfördelningen (se 3.3.1 Benfordfördelningen). Idealt vore om ickejusterat nettoresultat kunde observeras. Då detta inte går väljs en annan variabel. Tidigare forskning ger ingen klar vägledning för val av kontrollvariabel och i några studier har ingen kontrollvariabel inkluderats (jfr Thomas 1989, Niskanen & Keloharju, 2000).

CEM avser små upprundningar, som sannolikt förekommer efter det att böckerna är stängda. CEM-upprundningar kräver precision och torde vara svåra att åstadkomma genom operationella metoder.

Kassaflöde kan justeras, men då främst med just operationella metoder. Då kassaflöde är relativt, men inte fullständigt fritt från de periodiseringsbedömningar som återfinns i resultat och balansräkning. Kassaflöden är därmed också mindre påverkade av estimat gjorda av företagsledningen (White, et al., 2003).

Ekonomiefer anser att nettoresultat, snarare än kassaflöde, är det huvudsakliga finansiella måttet att rapportera (Graham, et al., 2005). Kassaflöde bör därmed enligt CEM-teorin vara mindre relevant att avrunda. Däremot är kassaflöde av central betydelse i många värderingsmodeller, varför det borde vara av intresse att även justera kassaflöde. Dock påverkas

---

¹² Teorin kring incitamenten bakom CEM bygger delvis på hur resultatmått uppfattas. Det är därmed av största vikt att testvariablerna i studien är desamma som redovisas. För att bekräfta att vår testdata överensstämmer med de kommunicerade resultaten kontrollerades data för fem av de största företagen på Stockholmsbörsen. För samtliga av de kontrollerade företagen överrenstämde testdata med hur resultatet presenteras i årsredovisningen.

inte värderingsmodellerna av små avrundningar, och kassaflödet borde således i mindre utsträckning utgöra tröskelvärden för företag.

I denna studie används kassaflöde från rörelsen som kontrollvariabel då den teoretiskt sett bör vara svårare att avrunda, samt har annan användning än nettoresultat. Kassaflöde är ingen optimal kontrollvariabel och har inte tidigare studerats inom CEM-forskningen. Dock anser vi att den, med försiktig tolkning, uppfyller våra behov som kontrollvariabel. För de privatägda företagen som ingår i studien används ingen kontrollvariabel då kassaflödesdata ej är tillgänglig.

3.3 STATISTISK METOD

3.3.1 BENFORDFÖRDELNINGEN

Studiens metod följer Carslaw (1989) och bygger på studie av redovisade siffror snarare än redovisade tal.¹³ Enligt CEM-teorin bör avrundning av resultat leda till ett ökat antal låga siffror och ett minskat antal höga siffror på den andra talpositionen.¹⁴ Carslaw avgränsar detta vidare och fokuserar på överskott av nollor och underskott av nior. Signifikanta överskott (underskott) av nollor (nior) jämfört med vad som förväntas, utgör ett CEM-mönster. Den fördelning av siffror som ges av Benfordfördelningen.

Det är intuitivt tilltalande att sannolikheten för förekomsten av en specifik siffra är rak. Med rak sannolikhet menas att sannolikheten är samma, oavsett siffra och talposition. Benfordfördelningen visar att så inte är fallet.¹⁵ Benfordfördelningen visar att låga siffror (1) förväntas förekomma oftare än höga (9) i naturligt förekommande tal. Effekten är starkast för den första talpositionen.

---

¹³ Fördelarna med en analys av siffror på olika talpositioner är flera. Bland annat behöver inte talets storlek tas i beaktande och det finns heller inget behov att inflationsjustera datamängden eller vikta tal för att öka jämförbarheten.

¹⁴ Med en talposition avses i denna studie endast vilken plats en siffra återfinns på. Talpositionerna räknas från vänster. Exempelvis finner vi i talet 1 354 siffran 1 på den första talpositionen, siffran 3 på den andra, 5 på den tredje och 4 på den fjärde.

¹⁵ Fördelningen identifierades av Frank Benford, 1938 som upptäckte att den första delen av logaritmtabellen var mer nött än den senare (Jordan and Clark, 2011), vilket indikerade att dessa sidor användes oftare och att låga siffror var mer vanligen förekommande. Benfords genomförde en omfattande studie där variablerna hämtades från spridda datakällor, bland annat geografiska, demografiska och vetenskapliga (Nigrini & Mittermaier, 1997; Nigrini, 1999). Med utgångspunkt i de observerade sifferfördelningarna utvecklade Benford en formel för att beskriva den förväntade fördelningen av siffrorna 0-9 på olika talpositioner.

Sannolikheten för en specifik siffra på den andra talpositionen ges av summan av sannolikheten att den förekommer i kombination med siffrorna 1 - 9 på den första talpositionen.¹⁶ Denna relation kan skrivas som:

$$P(S_2 = s_2) = \sum_{s_1=1}^9 \log_{10} \left(1 + \frac{1}{s_1 s_2} \right)$$

$$s_2 \in \{0, 1, \dots, 9\}$$

Där s_2 står för den eftersökta siffran på den andra talpositionen och s_1 står för siffran på den första talpositionen. Denna förväntade fördelning utgör grunden för studien och används för tre olika test.

Villkor för Benfordfördelningen

För att Benfordfördelningen ska gälla krävs det att den valda datamängden fyller två huvudsakliga villkor (Nigrini & Mittermaier, 1997).

- Datamängden får inte innehålla ett godtyckligt minimum eller maximum
- Datamängden får inte vara influerad av mänsklig tanke

Vidare krävs två grundläggande antaganden för att använda Benfordfördelningen för att identifiera justeringar av siffror (Diekmann & Jann, 2010):

- Den sanna, ickejusterade fördelningen följer Benfordfördelningen
- Den justerade fördelningen följer inte Benfordfördelningen

Svårigheten i denna, och tidigare liknande studier, ligger i att påvisa att inga störande variabler förutom testvariabeln påverkar datamängdens överensstämmelse med Benfordfördelningen. Vidare måste det antas att varje enskild observation följer Benfordfördelningen. Den ickejusterade fördelningen går inte att observera, varpå det är önskvärt att inkludera en kontrollvariabel i studien. I denna studie används kassaflöde som kontrollvariabel (3.2 Test- och kontrollvariabel).

Studiens metod är i linje med tidigare studier och bygger på antagandet om att siffran på den andra talpositionen för ickejusterad redovisningsdata är Benfordfördelad. Metoden är vanligt förekommande, och ligger till grund för en rad publicerade studier över de senaste 25 åren. Vi har inte funnit någon skarp kritik mot metoden, och anser det motiverat att använda den i kombination med den kritiska diskussion vi för kring resultat och slutsatser.

---

¹⁶ De möjliga kombinationerna med en exempelvis en 0:a på den andra talpositionen är 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 och 90.

3.3.2 ÖVERSIKT AV STATISTISKA TEST

För att svara på studiens frågeställningar genomförs tre olika statistiska test som sedan vägs samman i analysen. Genom att testa anpassningsgraden¹⁷ av sifferfördelningen undersöks huruvida sifferfördelningen som helhet kan anses vara justerad. Där utöver utförs test av enskilda siffror för att undersöka huruvida det finns ett CEM-mönster i den undersökta datamängden. Slutligen testas skillnader i förekomst av enskilda siffror mellan delmängder.

TABELL 3 – SAMMANFATTANDE TABELL ÖVER STATISTISKA TESTER

	Anpassningsgrad	Specifik siffra	Skillnad i förekomst av siffra mellan delmängder
Nollhypotes	Fördelningen följer den förväntade fördelningen	Observerat antal överensstämmer med förväntat antal	Antalet observerade siffror är lika i olika delmängder
Alternativhypotes	Fördelningen följer inte den förväntade fördelningen	Observerat antal överensstämmer inte med förväntat antal	Antalet observerade siffror är inte lika i olika delmängder.
Testvariabel	χ^2 -värde	Z-värde	Z-värde
Signifikansnivå	5 %	5 %	5 %
Beslutsregel Nollhypotesen förkastas vid:	χ^2 -värde > 16,92	Z-värde > 1,96 eller Z-värde < - 1,96	Z-värde > 1,96 eller Z-värde < - 1,96
Enkelsidigt/dubbelsidigt	Enkelsidigt	Dubbelsidigt	Dubbelsidigt

3.3.3 TEST AV ANPASSNINGSGRAD

Testet av anpassningsgrad syftar till att testa om den observerade fördelningen av siffrorna 1 – 9 på den andra talpositionen är fördelad enligt Benfordfördelningen. Hypoteserna kan formuleras som:

H_0 : Den observerade fördelningen av siffrorna 0-9 på den andra talpositionen följer Benfordfördelningen

H_1 : Den observerade fördelningen av siffrorna 0-9 på den andra talpositionen följer inte Benfordfördelningen

Den undersökta datamängden av siffror på den andra talpositionen kan ses som ett slumpmässigt urval av observationer som kan klassificeras i tio kategorier, en för varje siffra. Sannolikheten att en observation tillfaller en kategori ges av Benfordfördelningen.

¹⁷ Test av anpassningsgrad är en översättning från engelskans Goodness of Fit Test.

När ett slumpmässigt urval av n observationer kan delas in i kategorier som är ömsesidigt uteslutande och kollektivt uttömmande kan följande testvariabel definieras:

$$\chi^2 = \sum_{s_2=0}^9 \frac{(f_{s_2}^{observed} - nP(s_2))^2}{nP(s_2)}$$

$$s_2 \in \{0,1, \dots, 9\}$$

Där $f_{s_2}^{observed}$ representerar antalet observationer av siffran s_2 , n är antalet observationer i den studerade datamängden och $P(s_2)$ är sannolikheten att en specifik siffra förekommer på den andra talpositionen (se 3.3.1 Benfordfördelningen).

Testvariabeln kan approximeras med en χ^2 -fördelning med 9 frihetsgrader.^{18,19} Vid en signifikansnivå på fem procent förkastas nollhypotesen om ett värde på testvariabeln som överstiger 16,92 observeras.

3.3.4 TEST AV FÖREKOMSTEN AV ENSKILD SIFFRA

Test av enskilda siffror görs för att undersöka huruvida det finns ett CEM-mönster i den undersökta datamängden. Test av enskilda siffror visar på om det för en enskild siffra kan fastställas ett överskott eller ett underskott. Överskott eller underskott identifieras genom att jämföra observerat mot förväntat antal siffror av enskilda siffror på den andra talpositionen.

Vid test av enskilda siffror ser vi datamängden som ett experiment. Utfallet av experimentet är binärt och kan därmed anses vara binomialfördelade.²⁰ Vår nollhypotes samt alternativhypotes kan därför skrivas som:

H_0 : Observerat överensstämmer med förväntat antal

H_1 : Observerat överensstämmer inte med förväntat antal

---

¹⁸ För att approximationen ska gälla krävs att det förväntade värdena är minst fem. Då den lägsta sannolikheten är 8,4 procent krävs det minst en datamängd om 59 observationer för att inferens ska kunna genomföras.

¹⁹ Antal kategorier är lika många som antalet siffror, dvs 10. Frihetsgraderna definieras här som antalet kategorier minus 1.

²⁰ Väntevärde $E(S_2) = \mu_2 = n(P(s_2))$ och varians $\sigma^2 = E[(S_2 - \mu_2)^2] = nP(s_2)(1 - P(s_2))$

I de fall då observationerna överstiger gränsvärdet för antal observationer gäller enligt (en variant av) centrala gränsvärdesatsen att under H_0 så är:

$$Z = \frac{p_{\text{obs}} - P_0}{\sqrt{\frac{P_0(1 - P_0)}{n}}} \text{ approx } \sim N(0,1)$$

Vid ett dubbelsidigt²¹ test med signifikansnivå 5 procent förkastas nollhypotesen vid Z-värden överstigande 1,96 eller understigande -1,96. Detta är i linje med tidigare studier inom området (Thomas, 1989; Skousen, et al., 2004; Guan, et al., 2006).

Antaganden för binomialfördelning

För att binomialfördelningen skall gälla måste följande hålla (Newbold, et al., 2006):

- Situationen innefattar flera försök, vilka endast kan anta två utfall
- Sannolikheten för utfall är samma för varje försök
- Sannolikheten för ett utfall vid ett försök påverkar inte sannolikheten för utfall för andra försök

Gränsvärde för antal observationer

För att kunna anta att vårt urval approximativt följer normalfördelningen krävs det att antalet observationer är tillräckligt stort. En allmänt accepterad regel är att:

$$nP(S_2)(1 - P(S_2)) > 5$$

Där n står för antal observationer och $P(S_2)$ för sannolikheten för en enskild siffra på den andra talpositionen. Det innebär att antalet observationer av respektive siffra skall överstiga de gränsvärden som rapporteras i tabell 14 i appendix för att ett hypotestest skall vara giltigt. Datamängdens storlek måste överstiga 562 observationer.

---

²¹ Det skulle kunna argumenteras för att göra separata ensidiga test för nollor samt nior under alternativhypoteserna att nollorna förväntas överstiga det förväntade antalet och att niorna förväntas understiga, men då avvikelser kan uppkomma i båda riktningar väljer vi att göra tvåsidiga test.

3.3.5 TEST AV SKILLNADER MELLAN DELMÄNGDER

Test av skillnader mellan delmängder görs endast för siffrorna 0 och 9. Då båda delgruppernas proportioner av enskilda siffror kan anses vara approximativt normalfördelade och oberoende, kan även skillnaden mellan dem anses vara approximativt normalfördelad, vilket kan skrivas som:

$$Z = \frac{(\hat{p}_{DELM_H} - \hat{p}_{DELM_L}) - (P_{DELM_H} - P_{DELM_L})}{\sqrt{\frac{P_{DELM_H}(1 - P_{DELM_H})}{n_{DELM_H}} + \frac{P_{DELM_L}(1 - P_{DELM_L})}{n_{DELM_L}}}}$$

Där $\hat{p}$ är den observerade proportionen av en specifik siffra, P är förväntad proportion av en specifik siffra, och n är antalet observationer för delmängden.

$DELM_H$ är den delmängd som förväntas ha en högre sannolikhet för CEM. $DELM_L$ är den delmängd som förväntas ha en lägre sannolikhet för CEM.

Då vi önskar testa hypotesen att delmängdernas proportion är lika kan följande teststatistika användas

$$Z = \frac{(\hat{p}_{DELM_H} - \hat{p}_{DELM_L})}{\sqrt{\frac{P_0(1 - P_0)}{n_{DELM_H}} + \frac{P_0(1 - P_0)}{n_{DELM_L}}}}$$

Där P_0 är den okända gemensamma proportionen. Denna kan estimeras med:

$$\hat{p}_0 = \frac{n * \hat{p}_{DELM_H} + n * \hat{p}_{DELM_L}}{n_{DELM_H} + n_{DELM_L}}$$

Hypoteserna kan formuleras enligt följande:

H_0 :   Antalet observerade siffror är lika mellan delmängderna

H_1 :   Antalet observerade siffror är inte lika mellan delmängderna

Vid ett dubbelsidigt test med signifikansnivå 5 procent förkastas nollhypotesen vid Z-värden överstigande 1,96 eller understigande -1,96.

3.4 METODENS ANTAGANDEN OCH BEGRÄNSNINGAR

Den studerade variabeln innehåller två dimensioner som kan ge upphov till beroende och leda till att testvariabeln inte är stokastisk. Den första dimensionen är mellan olika företag, den andra är tidsdimensionen.

Beroende mellan företag skulle innebära att ett företags andrasiffra påverkas och/eller har en påverkan på ett annat företags andrasiffra. I denna studie argumenterar vi att beroende mellan företag inte är att anse som ett problem och att oberoendeantagandet håller i denna dimension.²²

Beroende över tid skulle innebära att siffran på den andra talpositionen i ett företags resultat vid en tidpunkt påverkas och/eller har påverkan på siffran på den andra talpositionen vid en annan tidpunkt. I denna studie argumenteras att sambandet mellan siffrorna på den andra talpositionen är tillräckligt svag för att anta att tidsdimensionen inte skapar beroende observationer.²³

3.5 TOLKNING AV STATISTISKA TEST

Tolkning av fördelningstest

Ett statistiskt signifikant χ^2 -värde innebär att fördelningen av siffror på den andra talpositionen inte överensstämmer med den förväntade. Avvikelsen kan, vid statistisk signifikans, inte förklaras av slumpen, utan måste förklaras av någonting annat. I denna studie argumenteras för att en förklaring till en avvikande fördelning är förekomst av CEM.

Avvikelse av fördelningen som inte härrör ur ett överskott av nollor och ett underskott av nior kan ge upphov till ett statistiskt signifikant χ^2 -värde. Därmed kan inte χ^2 -testet i sig visa på CEM. Fördelningstestet är en del av metoden och tolkas tillsammans med övriga test. Ett signifikant χ^2 -värde tolkas tillsammans med andra signifikanta teststatistika.

---

²² Det finns möjliga argument till att detta antagande skulle vara mindre lämpligt. Företag kan tänkas kommunicera med varandra angående budgetmål eller resultatkrav. Det skulle också kunna finnas andra yttre faktorer som påverkar företagen och dess CEM. Vi anser det dock vara mindre sannolikt att företag kommunicerar med varandra gällande, eller att en yttre faktor skulle ha inverkan på, vad som rapporteras på den andra talpositionen i ett visst resultatmått.

²³ Beroende i tidsdimensionen har inte behandlats i tidigare CEM-studier. Flertalet studier använder sig dock av en datamängd för företag över tid (Carlaw, 1988; Niskanen & Keloharju, 2000; Kinnunen & Koskela, 2003). Även om det finns ett samband mellan resultat över flera år för samma företag, framstår det som att sambandet mellan andrasiffran bör vara begränsad. CEM-teorin diskuterar avrundning då resultat är nära tröskelvärden. Företag torde inte konsekvent befinna sig nära tröskelvärden, och därmed bör beroende mellan år för siffran på den andra talpositionen vara låg.

Tolkning av test av Enskild siffra

Ett statistiskt signifikant Z-värde innebär att observerat antal siffror på den andra talpositionen inte överensstämmer med den förväntade. Avvikelsen kan inte förklaras av slumpen, utan måste förklaras av någonting annat. En möjlig förklaring till en avvikande fördelning är att CEM förekommer i datamängden.

Om en stor andel av observationerna i datamängden är avrundade förväntas ett, vad i denna studie kallas, CEM-mönster framträda. Avrundning leder till ett överskott av nollor på andra talpositionen och ett underskott av nior. När det mönstret observeras med statistisk signifikans tolkas det som ett CEM-mönster. CEM-mönster kan även förekomma delvis, i de fall då endast delar av CEM-mönstret framträder. Ett exempel på det är ett signifikant överskott av nollor, utan ett motsvarande signifikant underskott av nior. För att tydliggöra analysen används tabell 4. Tabell 4 utgör mallen för den empiriska analysen.

TABELL 4 – TOLKNINGSTABELL TEST AV ENSKILD SIFFRA

Statistiskt signifikant förekomst av		Tolkning
Överskott nollor	Underskott nior	
Ja	Ja	CEM-mönster
Ja	Nej	Delvis CEM-mönster
Nej	Ja	Delvis CEM-mönster
Nej	Nej	Inget CEM-mönster

Tolkning av test av skillnad mellan delmängder

Om test av de enskilda siffrorna uppvisar statistiskt signifikant överskott (underskott) av nollor (nior) ger *test av skillnad mellan delmängder* en indikation om överskottet (underskottet) av nollor(nior) CEM-mönstret är starkare i den ena delmängden jämfört med den andra.

4. DATA

4.1 URVAL

Urvalskriterier för publika och privatägda företag har utformats med hänsyn till CEM-teorin samt datatillgänglighet.

4.1.1 URVALSKRITERIER – PUBLIKA FÖRETAG

Urvalskriterierna avser kriterier för varje enskild observation. Med observation avses i detta fall ett företags räkenskaper för ett enskilt år.

- Företaget skall ha varit noterat på Stockholmsbörsen någon gång under 1996-2010
- Noteringen skall ha sträckt sig över det årsskifte som räkenskaperna avser
- Företaget skall ha varit förstahandsnoterad på Stockholmsbörsen
- Företaget skall vara tillgängligt i databasen Worldscope
- Företaget skall ej tillhöra branscherna bank eller finans enligt Affärsvärldens branschindelning
- Det skall finnas data för samtliga variabler som krävs för studien

För åren 1996-2005 är samtliga företag som var noterade på A- och O-listorna inkluderade, motsvarande gäller för small-, mid- och large-cap listorna för åren 2006-2010. Listan över de aktuella företagen är framtagen genom användning av publikt tillgängliga listor för samtliga noteringar, avnoteringar och namnändringar på Stockholmsbörsen.²⁴

Endast företag som varit noterade över räkenskapernas årsskifte är inkluderade i datamängden. Exempelvis är företag som avnoterades under 1996 exkluderade, liksom de företag som noterats och avnoterats under samma år.

Då vi avgränsar oss till att studera den svenska marknaden ingår endast de företag som är förstahandsnoterade i urvalet. Källan för empiriska data är databasen Worldscope vilken är framtagen med Datastream.

Företag i den finansiella sektorn anses ha en avvikande periodiseringsprocess (Van Caneghem, 2002) och denna studie följer tidigare och utesluter företag inom bank eller finans. Affärsvärldens branschindelning för åren 1996, 2000, 2005 samt 2010 har använts för att

---

²⁴ Urvalet har tagits fram efter Nasdaq OMX lista över förändringar på Stockholmsbörsen. Listan är tillgänglig på Nasdaq OMX hemsida under fliken statistik. Till förändringarna har de företag som varit noterade över hela den undersökta perioden lagts till.

branschklassificera de aktuella företagen.²⁵ För företag som ändrat branschindelning till bank eller finans under någon av ovanstående perioder,²⁶ antas de vara finansföretag från och med föregående period. Med detta tillvägagångssätt undviker vi att resultatposter för de bortvalda branscherna ingår i vår studie.

Endast fullständig data har behandlats i studien varför observationer med saknad data för antingen nettoresultat, totala tillgångar, totala skulder, totalt eget kapital, kassaflöde eller omsättning valts bort. Kvarvarande observationer utgör studiens datamängd. Urvalet beskrivs i tabell 5.

Övrigt gällande urval av observationer för publika företag

Då vi ämnar undersöka nettoresultat så som den presenteras i de finansiella rapporterna har vi extraherat data i lokal valuta. Tre valutor förekommer i urvalet: svenska kronor, amerikanska dollar samt euro. Då studien inte innefattar några jämförelser av absoluta tal förekommer mellan observationer accepteras en datamängd med blandade valutor.

Worldscope har ingen specifik kod för nettoresultat hänförligt till både minoritets- och majoritetsägare. Som en del av vår databehandling har därför en ny variabel skapats som är summan av minoritets- och majoritetens andel av nettoresultatet.

Worldscope anpassar sina definitioner av datavariabler för att öka jämförbarheten mellan länder och över tid. Totala tillgångar samt totala skulder definieras av Worldscope på ett sådant sätt att det inte är direkt jämförbara med de siffror som återfinns i företagens årsredovisningar. Att de finansiella talen inte överensstämmer skulle kunna vara ett problem i sig då vi ämnar undersöka avrundning som delvis förekommer i kommunikativt syfte. Dock överensstämmer de rapporterade siffrorna och Worldscopes för studiens test- och kontrollvariabler. En översikt över detta finns i tabell 17 i appendix.

Bearbetning av data

Data från år då företaget inte varit noterat är inkluderade i Worldscope. Datamängden har därför justerats för eventuellt noterings- och avnoteringsår. Företag, ”ticker” och eventuellt noterings/avnoteringsår redovisas i tabell 18 i appendix.

---

²⁵ Affärsvärdens branschindelning är hämtad från Börsguiden.

²⁶ 1996-2000, 2000-2005, 2005-2010.

4.1.2 URVALSKRITERIER – PRIVATÄGDA FÖRETAG

Data från privatägda företag har extraherats med hjälp av databasen Retriever. För att öka relevansen av urvalet har ett antal urvalskriterier använts. Urvalskriterierna baseras på vad som anses vara ett större företag enligt Årsredovisningslagen (ÅRL 1995:1554) samt på de krav som studiens metod ställer. Följande urvalskriterier gäller för data för privatägda företag:

- Uppfyllande av minst två av följande kriterier under två föregående år:
  - Balansomslutning över MSEK 40
  - Omsättning över MSEK 80 per år
  - Fler än 50 anställda
- Redovisade resultat tillgängliga för åren 2003-2010
- Möjligt att verifiera att räkenskaperna avser koncernen, eller i förekommande fall moderbolaget
- Företaget är branschklassificerat
- Företaget ingår inte i branschhuvudklassen ”Bank, Finans & Försäkring”

Då vi inte kan avgöra om företag som inte är branschklassificerade ingår i bank, finans och försäkring har vi valt att utelämna dessa ur vår analys.

4.2 URVALSSTATISTIK

Metoden avser test av nettoresultatets andrasiffra, samt kassaflödets andrasiffra som kontrollvariabel. Endast nettoresultat och kassaflöde som är större än tvåsiffrigt positiva ingår därför som observationer i studien. Tabell 5 visar det slutgiltiga urvalet för test- och kontrollvariabel.

Storleksskillnader i delmängder

Konstruktion och indelning av kontrollvariabler har skett såsom beskrivs i 3.1 Operationalisering av em-faktorer. För variablerna IFRS samt privatägda företag har datamängden delats upp baserat på variabelns definition. Delmängderna blir följaktligen av olika storlek. Exempelvis är delgruppen $IFRS_H$ större än $IFRS_L$ då fler företag och observationer mötte urvalskriterierna.

För belåning och lönsamheten har datamängden delats in efter medianvärdet. Vid indelning efter medianvärdet har endast observationer med ett tvåsiffrigt positivt nettoresultat beaktats. Denna indelning leder till lika stora delmängder för nettoresultat, men olika stora delmängder för kassaflöde. Orsaken till avvikelsen är att företag med tvåsiffrigt positivt nettoresultat kan ha ett kassaflöde mindre än tvåsiffrigt positivt. Databortfallet för kassaflödet är inte jämnt fördelat

mellan delgrupperna. Detta är en konsekvens av datametoden, men anses ha begränsad påverkan för studien. I tabell 5 markeras indelning enligt median med en asterisk.

Överlevnadsbias i företagsfaktorer

Det finns en risk för överlevnadsbias för lönsamhetsfaktorn då denna kräver två års data. Denna risk anses dock vara begränsad och antas inte påverka studiens slutsats.

Slutgiltigt urval

Tabell 5 redogör för de slutgiltiga datamängderna. Tabellen utläses enligt följande: *Teoretiskt antal observationer* är det maximala antalet observationer innan borträkning av databortfall i Worldscope, *faktiskt antal observationer* är antalet observationer som finns tillgängliga i Worldscope-databasen, *tvåsiffrigt positivt* är antalet observationer som är positiva och större än tvåsiffrigt,²⁷ *delmängder* avser hur många observationer som återfinns i varje delmängd. Bortvalsstatistik presenteras i tabell 15 i appendix.

TABELL 5 – SLUTGILTIGT URVAL

	Nettoresultat	Kassaflöde
Publika företag		
Teoretiskt	3 187	3 187
Faktiskt	3 098	3 095
Tvåsiffrigt positivt	2 193	2 346
Delmängder publika företag		
Efter IFRS	974	1 037
Innan IFRS	1 219	1 309
Hög lönsamhet *	953	919
Låg lönsamhet *	953	843
Hög belåning *	1 096	1 012
Låg belåning *	1 096	1 002
Privatägda företag		
Faktiskt	6 166	-
Tvåsiffrigt positivt	5 052	-

Teoretiskt: produkten av antalet företag och antalet år som respektive företag varit noterat. Faktiskt: antal observationer efter bortfall till följd av databortfall, industri eller andrahandsnotering. Tvåsiffrigt positivt: antalet positiva observationer med mer än två siffror.

* Datamängden har delats efter medianen. Antalet observationer är lika för nettoresultat men inte lika för kassaflödet då kassaflödesdata saknas för vissa år och företag

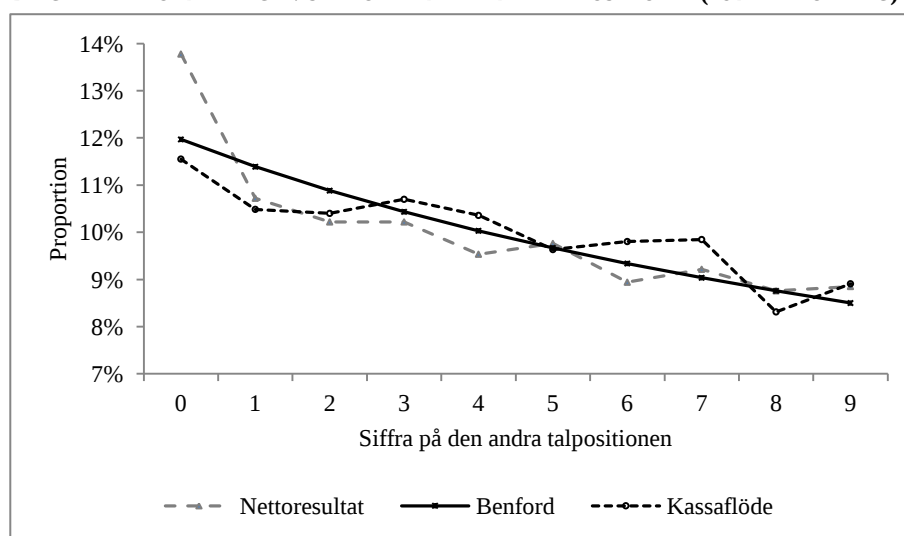
²⁷ För svenska företag i studien blir detta följaktligen företag som redovisat kassaflöde eller nettoresultat överstigande 1 miljon svenska kronor. Studiens avgränsning och metod leder till detta urval. Positiva resultat väljs ur teoretisk synvinkel (se 1.3 Avgränsning), och tvåsiffrigt då testvariabeln i denna studie är siffran på den andra talpositionen (se 3 Metod).

5. RESULTAT

5.1 PUBLIKA FÖRETAG

Diagram 1 visar fördelningen av siffror på den andra talpositionen. Medan kassaflödet följer Benfordfördelningen återfinns ett överskott av nollor för nettoresultat.

DIAGRAM 1 - FÖRDELNING AV SIFFROR PÅ DEN ANDRA TALPOSITIONEN (PUBLIKA FÖRETAG)

Tabell 6 visar antalet observationer för nettoresultat samt kassaflöde samt fördelningstestets χ^2 -värde. Ett värde över 16,92 är statistiskt signifikant på 5 procentnivån.

TABELL 6 – FÖRDELNINGSTEST NETTORESULTAT OCH KASSAFLÖDE

	Nettoresultat	Kassaflöde
Antal observationer	2 193	2 346
χ^2	8,9	6,18

Antal observationer: av positiva andrasiffror i nettoresultat större än 10. χ^2 : värdet på teststatistika för fördelningen.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

Fördelningstestet ger ett icke-signifikant χ^2 -värde för såväl nettoresultat som för kassaflöde. Ingen av variablerna avviker därmed från Benfordfördelningen.

Tabell 7 visar de observerade frekvenserna av siffror för den totala datamängden för nettoresultat och kassaflöde. Tabellen utläses på följande sätt:

Z-värdet visar på den statistiska avvikelsen från det förväntade antalet observationer. Ett värde över (under) 1,96 (-1,96) är statistiskt signifikant på 5 procentnivån. *Diff.* utgörs av differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. *Antal* avser antal observerade siffror av respektive siffra. *Prop. Diff.* avser differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

TABELL 7 – TEST AV ENSKILD SIFFRA NETTORESULTAT OCH KASSAFLÖDE

	Siffra på andra talpositionen									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nettoresultat										
Z-värde	2,67**	-0,79	-0,73	-0,96	-0,50	0,07	-0,50	0,29	-0,15	0,51
Diff.	41	-12	-11	-14	-7	1	-7	4	-2	7
Antal	303	238	228	215	213	213	198	202	190	193
Prop. Diff.	1,85	-0,54	-0,49	-0,63	-0,32	0,05	-0,31	0,18	-0,09	0,30
Kassaflöde										
Z-värde	-0,62	-1,38	-0,75	0,42	0,53	-0,06	0,78	1,37	-0,76	0,71
Diff.	-10	-21	-11	6	8	-1	11	19	-10	10
Antal	271	246	244	251	243	226	230	231	195	209
Prop. Diff.	-0,42	-0,90	-0,48	0,27	0,33	-0,03	0,47	0,81	-0,45	0,41

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

Enligt tabell 7 innehåller nettoresultat ett statistiskt signifikant överskott av nollor. Mer än 1,8 procentenheter fler nollor påträffas i datamängden än vad som förväntas enligt Benfordfördelningen. Icke-signifikanta underskott återfinns för siffrorna 1, 2, 4, 4. Generellt sett är underskottet spritt men något snedfördelat mot de låga siffrorna. Enligt tabell 7 visar inga siffror för kassaflöde statistiskt signifikant avvikelse. Nettoresultat visar delvis CEM-mönster. Kassaflöde visar inget CEM-mönster.

5.2 DELMÄNGDER AV PUBLIKA FÖRETAG

Tabell 8 visar antalet observationer för nettoresultat samt fördelningstestets χ^2 -värde.

TABELL 8 – FÖRDELNINGSTEST AV NETTORESULTAT INDELAT I DELMÄNGDER

	IFRS		Lönsamhet		Belåning	
	IFRS _H	IFRS _L	RTOT _H	RTOT _L	LÅN _H	LÅN _L
Nettoresultat						
Antal observationer	1 219	974	953	953	1 096	1 096
χ^2	2,64	9,56	13,24	4,15	11,23	8,75
Kassaflöde						
Antal observationer	1 309	1 037	843	919	1 012	1 002
χ^2	11,62	3,69	19,67*	11,75	9,67	3,92

Antal observationer: av positiva andrasiffror i nettoresultat större än 10. χ^2 värdet på teststatistika för fördelningen.

*.** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

Fördelningstestet ger ett icke-signifikant χ^2 -värde för nettoresultat för samtliga delmängder.

Fördelningstestet ger ett signifikant χ^2 -värde för kassaflöde för RTOT_H.

Tabell 9 visar de observerade frekvenserna av siffror för delmängderna för kassaflöde och nettoresultat.

TABELL 9 – TEST AV ENSKILD SIFFRA NETTORESULTAT INDELAT I DELMÄNGDER

	IFRS				Lönsamhet				Belåning			
	IFRS _H		IFRS _L		RTOT _H		RTOT _L		LÅN _H		LÅN _L	
	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9
Nettoresultat												
Z-värde	-0,49	0,04	2,51**	0,71	2,89**	-0,23	0,59	-0,35	2,96**	-1,43	0,82	2,15*
Diff.	15	0	25	6	29	-2	6	-3	32	-13	9	20
Antal	161	104	142	89	143	79	120	78	163	80	140	113
Prop. Diff.	1,24	0,03	2,61	0,64	3,04	-0,21	0,62	-0,32	2,90	-1,20	0,81	1,81
Kassaflöde												
Z-värde	-1,25	0,47	0,47	0,54	-2,22*	0,54	1,93	0,22	-0,11	1,46	0,11	-0,25
Diff.	-15	5	5	5	-21	4	19	2	-1	13	1	-2
Antal	142	116	129	93	80	76	129	80	120	99	121	83
Prop. Diff.	-1,12	0,36	0,47	0,47	-2,48	0,52	2,07	0,21	-0,11	1,28	0,11	-0,22

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*.** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

IFRS

Enligt tabell 9 innehåller IFRS_H inga statistiskt signifikanta avvikelser varken för nettoresultat eller kassaflöde. IFRS_L innehåller ett statistiskt signifikant överskott av nollor för nettoresultat. Mer än 2,6 procentenheter fler nollor påträffas i datamängden än vad som förväntas enligt Benfordfördelningen.

IFRS_L visar delvis CEM-mönster för nettoresultat, men inget för kassaflöde. IFRS_H visar inget CEM-mönster varken för nettoresultat eller för kassaflöde.

Lönsamhet

Enligt tabell 9 innehåller RTOT_H ett statistiskt signifikant överskott av nollor för nettoresultat. Mer än 3,0 procentenheter fler nollor påträffas i datamängden än vad som förväntas enligt Benfordfördelningen. Ett statistiskt signifikant underskott av nollor uppvisas för kassaflöde. Delmängden RTOT_L innehåller inga statistiskt signifikanta avvikelser varken för nettoresultat eller för kassaflöde.

Nettoresultat för delmängden RTOT_H visar delvis CEM-mönster. Kassaflöde visar ett underskott av nollor, vilket dock inte är ett CEM-mönster. Nettoresultat och kassaflöde för delmängden RTOT_L visar inga CEM-mönster.

Belåning

Enligt tabell 9 innehåller LÅN_H ett statistiskt signifikant överskott av nollor för nettoresultat. 2,9 procentenheter fler nollor påträffas än vad som förväntas enligt Benfordfördelningen. Kassaflödet uppvisar ingen statistiskt signifikant avvikelse.

Delmängden LÅN_L innehåller ett statistiskt signifikant överskott av nior, inga statistiskt signifikanta avvikelser för kassaflöde.

Nettoresultat för delmängden LÅN_H visar delvis ett CEM-mönster, medan kassaflödet för delmängden LÅN_L inte visar något CEM-mönster. Nettoresultat och kassaflöde visar inga CEM-mönster.

5.2.1 SKILLNADER MELLAN DELMÄNGDER

Tabell 10 visar resultat för test av skillnader mellan delmängder. Tabellen läses enligt följande:

Z-värde visar på den statistiska differensen mellan de två delmängderna. *Förväntat tecken* avser vilket tecken som förväntas på differensen och därmed också på *Z-värdet*.

TABELL 10 – TEST AV SKILLNAD MELLAN DELMÄNGDER

	IFRS				Lönsamhet				Belåning			
	IFRS _H	IFRS _L	IFRS _H	IFRS _L	RTOT _H	RTOT _L	RTOT _H	RTOT _L	LÅN _H	LÅN _L	LÅN _H	LÅN _L
	0		9		0		9		0		9	
Nettoreultat												
Antal	161	142	104	89	143	120	79	78	163	140	80	113
Prop diff	1,24	2,61	0,03	0,64	3,04	0,62	-0,21	-0,32	2,90	0,81	-1,20	1,81
Förväntat tecken	+		-		+		-		+		-	
Z-värde	-0,92		-0,50		1,53		0,08		1,42		-2,49**	
Kassaflöde												
Antal	142	129	116	93	80	129	76	80	120	121	99	83
Prop diff	-1,12	0,47	0,36	0,47	-2,48	2,07	0,52	0,21	-0,11	0,11	1,28	-0,22
Förväntat tecken	+		-		+		-		+		-	
Z-värde	-1,20		-0,09		-2,95**		0,23		-0,15		1,17	

Z-värdet är beräknat genom differensen mellan den delmängd som antas ha överskott (underskott) av nollor (nior). Förväntat tecken: vilket tecken som förväntas på differensen och därmed Z-värdet.

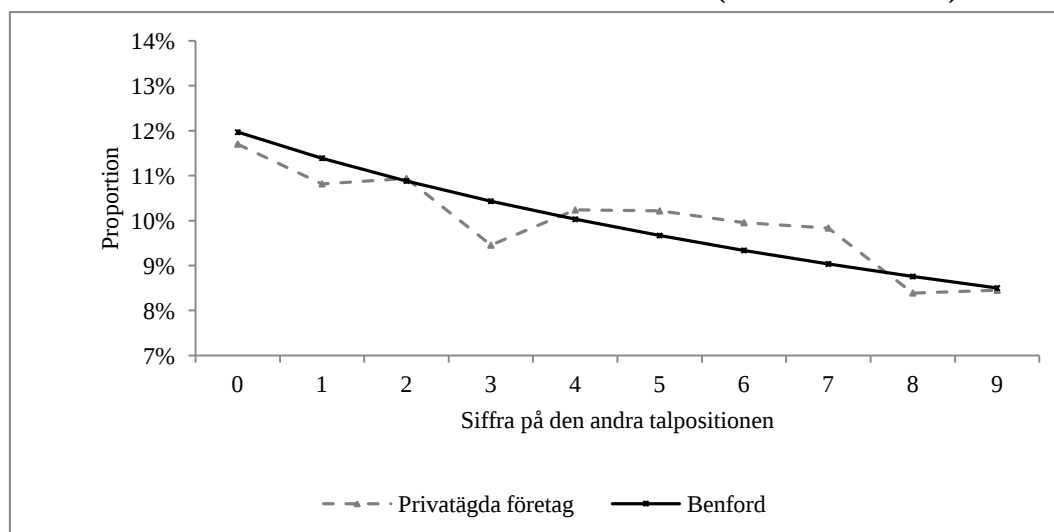
*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

Det återfinns inga signifikanta skillnader mellan delmängderna för IFRS. För nettoreultat återfinns inga signifikanta skillnader för delmängderna baserade på lönsamhet. För kassaflöde återfinns signifikant färre nollor i RTOT_H jämfört med RTOT_L. LÅN_H visar på ett signifikant antal färre nior än delmängden för LÅN_L.

5.3 PRIVATÄGDA FÖRETAG

I diagram 2 visas fördelningen av siffror på den andra talpositionen för privatägda bolag.

DIAGRAM 2 -FÖRDELNING AV SIFFROR PÅ DEN ANDRA TALPOSITIONEN (PRIVATÄGDA FÖRETAG)

Fördelningen sluter väl kring Benfordfördelningen och inget överskott eller underskott av nollor och nior identifieras. Tabell 11 – Fördelningstest av nettoresultat (privatägda företag) Tabell 8 visar antalet observationer för nettoresultat samt fördelningstestets χ^2 -värde.

TABELL 11 – FÖRDELNINGSTEST AV NETTORESULTAT (PRIVATÄGDA FÖRETAG)

Nettoresultat	
Antal observationer	4 982
χ^2	14,42

*** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

Fördelningstestet ger ett icke-signifikant χ^2 -värde för nettoresultat. Tabell 12 visar de observerade frekvenserna av siffror för nettoresultat.

TABELL 12 – TEST AV ENSKILD SIFFRA NETTORESULTAT (PRIVATÄGDA FÖRETAG)

	Siffror på andra talpositionen									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nettoresultat										
Z-värde	-0,58	-1,27	0,13	-2,26*	0,48	1,31	1,50	1,97*	-0,92	-0,12
Diff.	-13	-28	3	-49	10	27	31	40	-18	-2
Antal	583	539	545	471	510	509	496	490	418	421
Prop. Diff. (%)	-0,27	-0,57	0,06	-0,98	0,21	0,55	0,62	0,80	-0,37	-0,05

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

Inget statistiskt signifikant överskott (underskott) av nollor (nior) återfinns för data från privatägda företag. Däremot återfinns ett statistisk signifikant överskott (underskott) av sjuor (treor). Sammantaget uppvisar nettoresultat för privatägda företag inget CEM-mönster.

6. ANALYS

6.1 SAMMANFATTNING AV RESULTAT

Baserat på tolkningstabellen sammanfattas studiens resultat för nettoresultat i tabell 13.

TABELL 13 – SAMMANFATTANDE TABELL ÖVER STUDIENS RESULTAT

Faktor	Delmängd	Hög/låg sannolikhet	Avvikande fördelning	CEM-mönster	Skillnad i förekomst av CEM mellan delmängder
Ägandeform	Publikt	Hög	Inget stöd	Delvis	-
	Privat	Låg	Inget stöd	Inget	
Lönsamhet	Låg	$RTOT_H$	Inget stöd	Delvis	Nej
	Hög	$RTOT_L$	Inget stöd	Inget	
Belåning	Hög	$L\dot{A}N_H$	Inget stöd	Delvis	Nej
	Låg	$L\dot{A}N_L$	Inget stöd	Inget	
IFRS	Före impl.	$IFRS_H$	Inget stöd	Inget	Nej
	Efter impl.	$IFRS_L$	Inget stöd	Delvis	

Delmängd: är en beskrivning av delmängderna så som beskrivs i operationaliseringen. Hög/låg sannolikhet: avser huruvida denna delmängd förväntas ha hög/låg sannolikhet för EM baserat på resultat i tidigare studier. Avvikande fördelning: avser huruvida fördelningstestet visar på avvikande fördelning eller inte visar på avvikande fördelning. CEM-mönster: avser huruvida ett CEM-mönster har identifierats för den studerade datamängden. Skillnad i förekomst av CEM mellan delmängder: avser huruvida det har kunnat fastställas en statistisk avvikandeskillnad mellan delmängderna.

CEM-mönster framträder delvis för nettoresultat från publika företag genom ett överskott av nollor. Överskottet av nollor möts inte av ett underskott av nior. Inte heller någon av de andra höga siffrorna är underrepresenterad, med undantag för ett icke-signifikant underskott av sexor och åttor. Underskottet är snarare jämt fördelat men med en viss förskjutning mot de lägre siffrorna. Det verkar alltså som att överskottet av nollor inte kommer sig av att resultat med höga siffror på andra talpositionen avrundats. Fördelningstestet visar inte på någon signifikant avvikelse. Dessa resultat ger oss anledning att anse att data inte ger stöd för förekomst av CEM av nettoresultat från publika företag sett till hela marknaden, vilket är i linje med Kinnunens och Koskelas (2003) tidigare studie av svensk data.

Den andra studien avsåg delmängder av publika bolag. För de studerade uppdelningen baserat på EM-faktorer återfinns i samtliga fall delvisa CEM-mönster i en av delmängderna. Gällande två av delmängderna återfinns CEM-mönstret enligt förväntan, och i den tredje motsatt. Att delmängden med observationer efter implementeringen av IFRS visar delvis ett CEM-mönster, medan observationerna innan inte gör det, är inte enligt förväntan. För både lönsamhet och belåningsgrad finner vi delvis CEM-mönster i de delgrupper där vi väntade oss att finna CEM.

Ingen av de delmängder som visar signifikant avvikelse enligt test av enskild siffra visar på signifikant skillnad mellan delmängder. Test av skillnad mellan delmängder förstärker därmed inte resultatet. Sammantaget ger det delvisa CEM-mönstret tillsammans med de icke-signifikanta fördelningstesterna inte tydligt stöd för att CEM förekommer för delmängder karakteriserade av EM-faktorer, om än dock indikationer.

Slutligen studerades privatägda företag. De privatägda företagen inte visar på något CEM-mönster, och fördelningstestet visar inte på att sifferfördelningen ska anses vara justerad. Detta är förvisso i linje med våra förväntningar, men är av särskilt intresse då det utgör det första resultatet avseende privatägda företag inom CEM-studier.

Samttaget återfinns alltså inget stöd för förekomst av CEM sett till hela marknaden, för varken privatägda eller för publika företag. Inget stöd återfinns heller för delmängder av de publika företagen. Vi kan dock inte säga att den svenska marknaden är fri från CEM. Anledningen till att vi inte kan bekräfta förekomst av CEM är antingen att den faktiskt inte förekommer, eller att vår metod inte fångar förekomsten. För att undersöka studiens känslighet för de val och antaganden som gjorts i studien görs känslighetsanalyser nedan. En mer allmän diskussion kring metodens giltighet förs i 6.3.1 Validitet.

Resultaten från kontrollvariabeln är i linje med vår förväntan, och inte signifikant för majoriteten av de undersökta datamängderna. Således förstärker resultatet från kassaflödet våra resultat för nettoresultat. I enlighet med vår argumentation kring kontrollvariabel anses finansiell data från svenska företag över lag vara Benfordfördelad (se 0 Test- och kontrollvariabel). Förekomst av CEM verkar, enligt resultaten, vara mindre förekommande för kassaflöde från den löpande verksamheten än för nettoresultat, baserat på det svaga statistiska stödet från de tre testerna.

6.2 KÄNSLIGHETSANALYS OCH PROBLEMATISERING AV RESULTAT

Studiens resultat pekar på delvisa CEM-mönster och i majoriteten av testen har nollhypotesen inte kunnat förkastas. Studiens resultat samt det faktum att vi inte kunnat förkasta nollhypoteserna riskerar att vara en konsekvens av de antaganden som gjorts i studien. För att undersöka dessa risker har antaganden problematiserats samt känslighetsanalyser genomförts.²⁸ Detaljerat resultat redovisas i appendix och sammanfattande resultat nedan.

---

²⁸ Känslighetsanalys har genomförts enligt huvudmetoden. Huvudmetoden har sedan ändrats för den parameter som känslighetsanalysen avser, om inget annat anges.

Tid och IFRS

Studiens resultat riskerar att vara känsliga för tid. Studiens primära datamängd sträcker sig mellan 1996 och 2010 och sträcker över både hög- och lågkonjunkturer. Hög- och lågkonjunkturer kan tänkas påverka förekomsten av CEM. För det första bör det vara rimligt att de resultatmått som omgivningen fokuserar på varierar över konjunkturer, exempelvis vinst i högkonjunktur och kassaflöde i lågkonjunktur. Likaledes kan det vara rimligt att anta att företag vid lågkonjunktur är mer benägna till avrundning än annars för att uppnå jämna resultat, till följd av att de kan vara närmare att bryta lånekovenanter. Det är således möjligt att CEM förekommit under delar av den undersökta tidsperioden, men förekomsten inte var tillräckligt stark för att visa på signifikans för hela datamängden.

Själva brytpunkten vid 2005 för IFRS-faktorn riskerar att vara missvisande. Redovisningsrådet publicerade rekommendationer löpande mellan 1991 och 2004 som successivt innebar en större anpassning till IFRS.

För att undersöka problem i tidsdimensionen redovisas en överblick av fördelningen av nollor och nior, uppdelat per år, i tabell 25 i appendix. En känslighetsanalys för tidsdimensionen genomfördes vidare genom att dela upp datamängden i tre delar baserat på tid, 1996-2000, 2001-2004 och 2005-2010. Resultat visas i tabell 26 i appendix. Perioderna 1996-2000 och 2001-2004 visar inte på några CEM-mönster. Tidigare slutsatser gäller fortsatt.

Lönsamhet och belåning

Slutsatserna kring hög/låg lönsamhet är betingade av faktorer som samvarierar med lönsamhet och samtidigt kan påverka CEM. Ett exempel på en sådan faktor är branschtillhörighet, då olika branscher har olika lönsamhet. En indelning baserad på lönsamhet i förhållande till branschmedian hade bidragit till minskat ”brus” i variabeln och potentiellt lett till starkare resultat. Hög belåning, likt lönsamhet, är troligen sammankopplat med bransch. Belåning kan även tänkas vara sammankopplat med finansiellt stressade organisationer.

Utöver risken för störande variabler, finns en risk att valet av median som indelningsgräns påverkar studiens utfall. Fördelningen av siffror på den andra talpositionen i delmängderna är betingade av den fördelning som återfinns i den totala datamängden. I vår studie påvisas ett signifikant överskott av nollor i den totala datamängden vilket fördelas mellan de två delmängderna. Det är därmed högst sannolikt att överskott även återfinns i en av delmängderna.

Indelningen kan göras snävare, genom att ta bort ett mittenparti av företag. Då behålls de observationer som är starkt präglade av den undersökta EM-faktorn. Samtidigt minskar sannolikheten att överskotten hamnar i en av delmängderna.

Samma gränsvärde för indelning har använts för både lönsamhet och belåning. För att uppfylla kriterierna för storlek måste datamängden överstiga 562 observationer per delmängd. Därmed är den maximala mellangruppen som kan tas bort för de båda faktorerna 30 procent. Följaktligen testas fördelningen av andrasiffror för belåningsgrad och lönsamhet som överstiger den 65 percentilen och understiger den 35 percentilen.

Resultatet redovisas i detalj i tabell 27, tabell 28 och tabell 29 i appendix. Det delvisa CEM-mönstret återfinns inte längre för högt belånade företag. I övrigt gäller tidigare slutsatser fortsatt.

Storlek

Gällande belåning och lönsamhet finns en risk att företagens storlek skapar ”brus” i datan. I tidigare forskning går meningarna isär huruvida storlek ökar eller minskar sannolikheten för EM. Storlek har därför inte använts som en EM-faktor i denna studie. Gaum et al. (2004) visar att storlek är korrelerat med företagens informationsgrad²⁹ och antalet finansanalytiker som följer företaget. Således kan det anses att större företag är under en större bevakning än mindre företag (se diskussion kring utrymme och incitament 2.4 EM-Faktorer). Dock kan lönsamhet och storlek samvariera och stora företag kan tänkas ha incitament att justera ner sina resultat för att undvika politisk bevakning (Glaum, et al., 2004). Som känslighetsanalys görs en uppdelning på storlek

Som mått på storlek beräknas logaritmen av totala tillgångar. Då denna variabel jämför storlek mellan företag måste samtliga resultat vara redovisade i samma valuta. Därför krävs att företag som redovisar i utländsk valuta samt de observationer som saknar uppgift om valuta, tas bort ur datamängden. För att inte riskera att bortvalet resulterar i ändrade fördelningar redovisas även resultat efter att utländska och okända valutor tagits bort. Därefter redovisas resultaten uppdelade på storlek.³⁰

Resultatet redovisas i detalj i tabell 30 i appendix. Det delvisa CEM-mönster som återfanns för den totala datamängden försvinner då endast observationer i svenska kronor beaktas. Små företag visar delvis stöd för CEM-mönster. Inget mönster återfinns för stora företag.

---

²⁹ Engelska: Level of disclosure

³⁰ Känslighetsanalys för storlek kan inte göras på delmängder då gränsvärdet för antal observationer inte uppfylls, varav endast analys görs på datamängden som helhet.

Resultatmått

Begreppet nettoresultat är inte entydigt. Nettoresultatet delas i räkenskaperna upp på minoriteten och majoritetens andel. Majoritetens andel det som tillfaller ägarna av moderbolaget. Minoritetens andel är hänförlig till minoritetsägarna till de dotterbolag som inte ägs till 100 procent. Nettoresultat hänförligt till majoriteten är även grunden för beräkandet av resultat per aktie. Kinnunen och Koskela (2003) studerade *Net Income Available to Common Equity* vilket motsvarar nettoresultat hänförligt till majoriteten. Finansanalytiker gör estimat för resultat innan skatt, vilket också är ett resultatmått som visat på signifikant förekomst av CEM vid tidigare studier av andra länder. Cangehem studerade i sin studie *Pre tax Income* vilket motsvarar resultat innan skatt och avräkning av minoritetsintresse.

För att säkerställa att våra resultat inte är känsliga för vårt val av testvariabel, känslighetstestar vi för nettoresultat hänförligt till majoriteten ($\text{nettoresultat}_{\text{maj}}$ hädanefter) samt resultat innan avräkning av minoritetsintresse och skatt ($\text{resultat}_{\text{innan skatt}}$ hädanefter).

Då $\text{nettoresultat}_{\text{maj}}$ undersöks förstärks våra resultat. Vi finner ett tydligt CEM-mönster för $L\dot{A}N_H$, med ett statistiskt signifikant överskott av nollor och en statistiskt signifikant underskott av nior (se tabell 20 i Appendix). Det är den enda delmängd i studien som uppvisar detta CEM-mönster. Test av skillnad mellan delmängd visar att underskottet av nior även är statistiskt signifikant. CEM-mönster återfinns alltså på den svenska marknaden.

Då $\text{resultat}_{\text{innan skatt}}$ undersöks förstärks våra resultat. Fördelningstestet visar på statistisk signifikant avvikande fördelning för den totala datamängden, $IFRS_H$, $RTOT_L$ och $L\dot{A}N_L$. Dock förekommer endast delvisa CEM-mönster för samtliga delmängder, förutom $L\dot{A}N_H$ som inte visar något mönster (se tabell 23 Appendix). Ingen skillnad mellan delmängder återfinns. I övrigt gäller tidigare slutsatser.

6.2.1 IMPLIKATIONER AV PROBLEMATISERING OCH KÄNSLIGHETSANALYS

Studiens resultat är, baserat på känslighetsanalysen, känsliga för de antaganden som gjorts och indelningsgränser som använts. Främst är analysen känslig för vilken testvariabel som används. Känslighetsanalysen leder fram till att ett CEM-mönster hittas för nettoresultat hänförligt till majoriteten och högt belånade företag. Resultaten visar sig också vara känsliga beroende på indelningen samt storlek på företaget.

6.3 SLUTSATSER

Baserat på resultat, problematisering och känslighetsanalys, och med hänsyn till avgränsningar och dataurval drar vi följande slutsatser:

Förekom CEM av nettoresultat på delar av den svenska marknaden?

Studien finner inte stöd för en tydlig förekomst av CEM av nettoresultat innan avräkning av minoritetsintresse för delar av den svenska marknaden som karakteriseras av EM-faktorer. Känslighetsanalysen visar stöd för förekomst av CEM för nettoresultat hänförligt till majoriteten för högt belånade företag. Svaret på frågeställningen blir därmed att det finns stöd för förekomst av CEM av nettoresultat för en del av den svenska marknaden.

Förekom CEM av nettoresultat på den svenska marknaden under åren 1996 - 2010?

Sett till den publika marknaden som helhet återfinns inte stöd för förekomst av CEM för rapporterade nettoresultat, vilket är i linje med Kinnunens och Koskelas (2003) tidigare studier. CEM mönster återfinns dock för nettoresultat hänförligt till majoriteten i delmängden med högt belånade företag och den svenska marknaden kan därmed inte anses vara helt fri från CEM. Slutsatsen av denna studie är att CEM förekom, om än i begränsad utsträckning, på den svenska marknaden under åren 1996-2010.

6.3.1 VALIDITET

Studiens metod följer i huvudsak tidigare studier inom CEM. Metoden i denna studie skiljer sig dock från de tidigare på två sätt. För det första tillämpas krav för datamängdernas storlek för test av enskilda siffror - test som inte uppfyller storlekskravet har uteslutits. För det andra testas skillnader i observerade proportioner mellan delmängder.

Med avseende på den metod som används anser vi validiteten vara hög. Samtliga nollor eller nior på den andra talpositionen i datamängden observeras och testas. Givet att avrundning sker från tal strax under rundade tröskelvärden till tal strax över, bör dessa fångas av mätmetoden.

Lyftes blicken från ”sifferräkandet” är det inte lika tydligt att validiteten är hög. Att endast mäta förekomsten av enskilda siffror begränsar vilken typ av avrundningar som kan mätas, samt i vilken grad de kan mätas. Det kan inte med säkerhet slutledas att ett underskott av nior och ett överskott av nollor är ett resultat av upprundning, då upprundningar inte kan direktobserveras. Validiteten är ur detta perspektiv begränsad och det finns fortsatt en möjlighet att upprundning förekommer på den svenska marknaden, i sådan form att det inte stör sifferfördelningen. Ett exempel på det vore upprundning mot ickerunda tröskelvärden.

CEM-teorin stipulerar att kognitiva och kontraktsrelaterade tröskelvärden förekommer i runda tal. Detta har, såvitt vi kunnat finna, inte undersökts närmare av forskare. Det är således fortfarande möjligt att upprundning mot tröskelvärden som inte är runda förekommer. En sådan upprundning, i stor skala och jämnt fördelat över siffror torde inte leda till störningar i sifferfördelningen.

Studien visar att andra siffror än nollor och nior är signifikant skilda från det förväntade, vilket kan ses som en indikation på bristande validitet i studien. Givet full validitet bör studien mäta avrundning, och inte andra fenomen som yttrar sig i avvikande fördelning av siffrorna på andra talpositionen.

Dessa validitetsproblem innebär att resultatet och slutsatserna skall tolkas med försiktighet. Generalisering av resultaten bör inte ske utanför studiens metod och definitioner.

6.3.2 RELIABILITET

Reliabiliteten i denna studie anses vara hög. Givet den metod som återges och de kriterier som anges bör studien kunna replikeras av framtida forskare.

Metoden förutsätter inga godtyckliga beräkningar och dataurvalet är baserat på kriterier möjliga att replikera. För att öka replikerbarheten i vår studie har vi kritiskt analyserat metod och datainsamling för att identifiera möjliga felkällor. För metoden har inga felkällor hittats som riskerar att hota reliabiliteten i studien.

De möjliga felkällor som identifierats i vår datainsamling är: information om noterade företag, inmatning i Worldscope, ”ticker” och/eller industriklassificering. Ingen av dessa felkällor anses riskera studiens slutsats. I tabell 18 i Appendix listas samtliga företag samt dess eventuella noterings- och avnoteringsår.

6.3.3 GENERALISERBARHET

Generaliserbarheten av denna studies resultat, för företag i andra länder eller för svenska företag i andra tidsperioder, är begränsad. Begränsningarna är främst en funktion av att undersökningsmetoden inte kontrollerar för faktorer som är specifika för Sverige, och inte heller för störande variabler avseende operationaliseringarna.

7. SLUTDISKUSSION OCH FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING

Slutsatsen av denna studie är att CEM förekom, om än i begränsad utsträckning, på den svenska marknaden under åren 1996-2010. Jämfört med tidigare forskning (Jordan och Clark, 2011; Carslaw, 1988; Thomas, 1989; Skousen, et al., 2004) är detta intressanta resultat. Då tidigare forskning har visat på tydliga CEM-mönster för delmängder så väl som för hela marknader. Studien är även den första som utförs på data från privatägda företag, där inget CEM-mönster påträffades. Vi anser att studien ger stöd för ett högt förtroende för den finansiella rapporteringen i Sverige.

Vi anser att utfallet av studien är av intresse för fortsatt forskning och att det finns utrymme för fler studier av CEM på den svenska marknaden. Främst är det av särskilt intresse att vidare studera företag med hög belåning, som i vår studie visar en samvariation med CEM. Ytterligare tre saker inspirerar till framtida forskning: den sifferfördelning vi observerat, resultatens känslighet för resultatmått, samt metodens begränsningar.

Studien har visat på överskott av nollor, men inte ett tydligt underskott av nior. Ett överskott av nollor och ett spritt underskott av övriga siffror, har tidigare tolkats av Niskanen och Keloharju (2000). Deras tolkning är att företag väljer att avrunda sina resultat till noll från lägre siffror än nior. Då vår data visar störst underskott för siffrorna 1 och 2 innebär en liknande tolkning av vårt resultat att nettoresultat rundas upp från låga siffror och därmed direkt då de överstiger tröskelvärden. En alternativ tolkning är att tröskelvärden är absoluta, vilket innebär att företag önskar nå tröskelvärden, men inte överskrida dem. En sådan strävan hos företagsledningar torde leda till ett överskott av nollor, samt ett underskott av siffror strax över tröskelvärdet, det vill säga siffrorna 1, 2, 3. En strävan att varken understiga eller överstiga tröskelvärdet, ger potentiellt en förklaring till att inget signifikant underskott påvisas i nettoresultat.

Ytterligare en aspekt som är obesvarad i den tidigare forskningen kring CEM är vilket resultatmått som avrundas. I denna studie finner vi endast delvis förekomst av CEM för vårt huvudmått, men dock för nettoresultat hänförligt till majoriteten. En tolkning av resultatet är att det anses viktigast för företagen att avrunda de mått som deras aktieägare har störst intresse av, det vill säga den del av nettoresultatet som kommer dem till del. Tidigare forskare har undersökt olika resultatmått och funnit förekomst av CEM för flera. Detta visar möjligen på att det finns kulturella skillnader mellan länder, men även att det krävs en större kunskap om hur och varför företag ägnar sig åt CEM. Vi uppmanar till vidare studier som undersöker det faktiska

upprundningsbeteendet. Vi är givetvis ödmjuka inför den utmaningen då det finns begränsade incitament för företag att redogöra för eventuellt upprundningsbeteende. Vi anser dock att detta behövs för att möjliggöra mer ingående studier kring CEM.

Metoden för denna studie, likt tidigare inom området kring CEM, har många inneboende begränsningar. För det första kan metoden endast säga säkert huruvida fördelningen av siffror avviker från den av Benfordfördelningen stipulerade. För det andra är indelning i delmängder en grov metod som inte kontrollerar för störande variabler och för det tredje kan endast upprundning mot runda tröskelvärden studeras. Med bättre förståelse för vad, varför och hur företag ägnar sig åt CEM ser vi goda möjligheter till utveckling av en metod som på ett bättre sätt fångar upprundningsbeteende.

8. APPENDIX

8.1 METOD

8.1.1 HÄRLEDNING BENFORD

Benford beskrev i sin originalartikel att sannolikheten för förekomsten av en siffra på den första talpositionen³¹ (S_1) som logaritmen av nästföljande siffra (S_1+1), minus logaritmen av siffran (S_1). Relationen håller för samtliga siffror på den första talpositionen (1-9). Med algebra kan denna relation skrivas som:

$$P(S_1 = s_1) = \log_{10}(S_1+1) - \log_{10}(S_1)$$

$$s_1 \in \{1, 2, \dots, 9\}$$

Genom förenkling ges:

$$P(S_1 = s_1) = \log_{10}\left(1 + \frac{1}{S_1}\right)$$

$$s_1 \in \{1, 2, \dots, 9\}$$

Benford utvecklade även en formel för det generella fallet med kombinationer av siffror och talpositioner. Sannolikheten för en kombination av en siffra på den första talpositionen (S_1) och en siffra på den andra talpositionen (S_2) erhålls genom samma logik som ovan och kan skrivas som:

$$P(S_1 S_2 = s_1 s_2) = \log_{10}\left(S_1 + \frac{S_2 + 1}{10}\right) - \log_{10}\left(S_1 + \frac{S_2}{10}\right)$$

$$s_1 \in \{1, 2, \dots, 9\}$$

$$s_2 \in \{0, 1, \dots, 9\}$$

Genom förenkling ges:

$$P(S_1 S_2 = s_1 s_2) = \log_{10}\left(1 + \frac{1}{S_1 S_2}\right)$$

$$s \in \{1, 2, \dots, 9\}$$

$$s_2 \in \{0, 1, \dots, 9\}$$

TABELL 14 – STORLEKSGRÄNSER FÖR STATISTISKA TEST

Siffra på andra talpositionen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Minst antal observationer	47	50	52	54	55	57	59	61	63	64

³¹ I denna studie används noteringen S för siffrorna (0-9). Det nedsänkta indexet indikerar vilken talposition som avses och i förekommande fall indikerar ett upphöjt index vilken av siffrorna 0-9 som avses.

8.2 DATA

TABELL 15 – BORTFALLSTABELL FÖR PUBLIKA FÖRETAG

	Bolag	Observationer
Totalt antal bolag	527	4 098
Saknad data	-47	-136
Andrahandsnotering	-41	-219
Bank/Finans	-51	-556
Teoretiskt urval	388	3 187

TABELL 16 – BORTFALLSTABELL FÖR PRIVATÄGDA FÖRETAG

	Företag	Observationer
Totalt	2 159	8 758
Ej branschklassificerade	-294	-1 060
Bank/Försäkring/Finans	-379	-1 532
Urval	1 486	6 166

TABELL 17 – WORLDSCOPEKODER OCH FÖRKLARING

Worldscope kod	Mått	Kommentar
X(WC01706)	Nettoresultat innan avräkning av minoritetsintresse	Motsvarar företagens rapporterade mått
X(W01501)	Minoritetens andel av nettoresultatet	Motsvarar företagens rapporterade mått
X(W01401)	Resultat före skatt	Motsvarar företagens rapporterade mått
X(WC02999)	Totala tillgångar	Motsvarar inte företagens rapporterade mått
X(WC04860)	Kassaflöde från den löpande verksamheten	Motsvarar företagens rapporterade mått
X(WC03255)	Totala skulder	Motsvarar inte företagens rapporterade mått
X(W01251)	Räntekostnader	Motsvarar företagens rapporterade mått
X(WC06099)	Redovisningsvaluta	-

TABELL 18 – FÖRETAGSLISTA MED NOTERINGS- OCH AVNOTERINGSÅR SAMT ANTAL OBSERVATIONER

Nr.	Företag	Noterad	Avnoterad	Observationer
1	24hPoker Holding AB	2000	2007	7
2	AarhusKarlshamn AB	2006	-	5
3	ABB	-	-	15
4	AcadeMedia AB	2001	2010	9
5	Acando AB	-	-	15
6	ACAP Invest AB	2002	-	9
7	A-Com	1999	-	12
8	Acrimo AB	-	1998	2
9	ACSC	1999	2007	8
10	Active Biotech	-	-	15
11	AddNode AB	1999	-	12
12	Addtech AB	2001	-	10
13	Aerocrine AB	2007	-	4
14	AGA	-	2000	4
15	Ainax AB	2004	2005	1
16	Alfa Laval AB	2002	-	9
17	Allgon B	1997	2003	6
18	Alltele Allmänna Svenska Telefonaktiebolaget	2009	-	2
19	Althin Medical	-	2000	4
20	Anoto Group AB	2000	-	11
21	ARETE	1999	2000	1
22	Arise Windpower AB	2010	-	1
23	Array B	1999	2003	4
24	Artimplant B	1997	-	14

25	ASG AB	-	1999	3
26	Aspiro AB	2001	-	10
27	ASSA ABLOY B	1997	-	14
28	AssiDomän	-	2002	6
29	ASTICUS AB	1998	1999	1
30	AstraZeneca PLC	1999	-	12
31	Atlas Copco	-	-	15
32	Atrium Ljungberg AB	-	-	15
33	AudioDev	2000	2009	9
34	AU-System	2000	2002	2
35	Autofill	1998	2000	2
36	Avega Group AB	2010	-	1
37	Avesta Sheffield	-	2001	5
38	Axfood AB	1997	-	14
39	Axis	2000	-	11
40	B & B Tools AB	1997	-	14
41	Balder	1998	2000	2
42	Ballingslöv AB	2002	2008	6
43	BE Group AB	2006	-	5
44	Beijer Alma	-	-	15
45	Beijer Electronics	2000	-	11
46	Bergs Timber AB	-	-	15
47	Betsson AB	2000	-	11
48	Biacore	-	2006	10
49	Bilia	-	-	15
50	Billerud AB	2001	-	10
51	BioGaia Biologics	1998	-	13
52	BioInvent International AB	2001	-	10
53	Biolin AB	1998	-	13
54	BioPhausia	1998	-	13
55	Biora	1997	2003	6
56	Biotage AB	2000	-	11
57	Björn Borg AB	2007	-	4
58	Boliden AB	1999	-	12
59	Bong Ljungdahl	-	-	15
60	Borås Wärfveri	1997	2010	13
61	Boss Media	1999	2008	9
62	BPA AB	-	1999	3
63	BRIO	-	2009	13
64	Broström	1998	2009	11
65	BT Industries	-	2000	4
66	BTL AB	-	1999	3
67	BTS Group AB	2001	-	10
68	Byggmax Group AB	2010	-	1
69	Capio AB	2000	2006	6
70	Caran AB	-	1999	3
71	Cardo	-	-	15
72	Carl Lamm Holding AB	2006	2009	3
73	Cash Guard	2000	2008	8
74	Catena AB	2006	-	5
75	CDON Group AB	2010	-	1
76	Cell Network	1999	2000	1
77	CellaVision AB	2010	-	1
78	Celsius B	-	2000	4
79	Celtica	-	2003	7
80	Cision AB	1998	-	13
81	Clas Ohlson	1999	-	12
82	Cloetta AB	2009	-	2

83	Concordia Maritime	-	-	15
84	Consilium	-	-	15
85	Corem Property Group AB	2009	-	2
86	CTT Systems	1999	-	12
87	Cybercom Group Europe AB	1999	-	12
88	Dagon AB	2002	-	9
89	Dahl International AB	-	1999	3
90	DGC One AB	2008	-	3
91	Dial NXT Group	2000	2002	2
92	Diamyd Medical AB	2002	-	9
93	Diffchamb AB	2001	2003	2
94	Digital Vision	1999	-	12
95	Dimension AB	2001	2004	3
96	Din Bostad Sverige AB	2000	2009	9
97	DORO	-	-	15
98	Duni AB	2007	-	4
99	Duroc ser.	1999	-	12
100	Elanders	-	-	15
101	Eldon AB	-	1999	3
102	Electra Gruppen AB	2009	-	2
103	Electrolux	-	-	15
104	Elekta	-	-	15
105	ElektronikGruppen	-	-	15
106	Elos AB	-	-	15
107	Emil Lundgren	-	2000	4
108	Enator	-	1999	3
109	Enea	-	-	15
110	Eniro	2000	-	11
111	Enquest plc	2010	-	1
112	Entra Data	1997	2000	3
113	Epsilon AB	2001	2003	2
114	Ericsson	-	-	15
115	Esselte	-	2002	6
116	Etrion Corporation	2010	-	1
117	Europolitan Vodafone AB	-	2003	7
118	Evidentia	-	2000	4
119	eWork Scandinavia AB	2010	-	1
120	Fabege AB	1998	2005	7
121	Fabege AB	-	-	15
122	Fagerhult	1997	-	14
123	Fagerlid Industrier AB	-	1999	3
124	Fast Partner	-	-	15
125	Fastighets AB Balder	1999	-	12
126	Fazer Konfektyr Service AB	-	2009	13
127	Feelgood Svenska	2000	-	11
128	Fenix Outdoor AB	-	-	15
129	Fingerprint Cards	2000	-	11
130	Finnveden	-	2005	9
131	Folkebolagen	-	2000	4
132	Forcenergy Inc.	-	2000	4
133	FormPipe Software AB	2010	-	1
134	Frango	1999	2004	5
135	Friluftsbolaget Ekelund & Sagner	2000	2001	1
136	Frontline AB	-	1997	1
137	G&L Beijer	-	-	15
138	Gambro	-	2006	10
139	Gant Company AB	2006	2008	2
140	Getinge	-	-	15

141	Global Health Partner AB	2008	-	3
142	Glocalnet	2000	2006	6
143	Gorthon Lines	1997	2005	8
144	Graninge (Graningeverken AB)	1997	2004	7
145	Guide Konsult	1998	2000	2
146	Gullspång Kraft AB	-	1998	2
147	Gunnebo	-	-	15
148	Gunnebo Industrier AB	2005	2008	3
149	Hakon Invest AB	2005	-	6
150	Haldex	-	-	15
151	HEBA	-	-	15
152	Hemtex AB	2005	-	6
153	Hennes & Mauritz	1997	-	14
154	Hexagon	-	-	15
155	Hexpol AB	2008	-	3
156	HiQ International	1999	-	12
157	HL Display	-	2010	14
158	HMS Networks AB	2007	-	4
159	Holmen	-	-	15
160	Home Properties AB	1999	2009	10
161	Hufvudstaden	-	-	15
162	Human Care HC AB	2003	2008	5
163	Humlegården AB (Humlegården fastigheter)	-	1999	3
164	Husqvarna AB	2006	-	5
165	Höganäs	-	-	15
166	I.A.R Systems	2000	2005	5
167	IBS	-	2009	13
168	IFS	1998	-	13
169	Indutrade AB	2005	-	6
170	Intellecta	-	-	15
171	Intelligent Micro Systems Data	-	2002	6
172	Intentia International AB	-	2006	10
173	Intoi AB	1999	-	12
174	Intrum Justitia AB	2002	-	9
175	IRO	-	2000	4
176	ITAB Shop Concept AB	2008	-	3
177	Jacobson & Widmark	1997	2001	4
178	JC	2000	2006	6
179	Jeeves Information Systems	1999	-	12
180	JLT Mobile Computers AB	1997	2003	6
181	JM	-	-	15
182	Jobline International	2000	2001	1
183	KABE Husvagnar	-	-	15
184	Kalmar Industries	-	2000	4
185	KappAhl Holding AB	2006	-	5
186	Karlshamns	1997	2005	8
187	Karo Bio	1998	-	13
188	Kipling Holding	2000	2002	2
189	Kjessler & Mannerstråle	-	2000	4
190	KLIPPAN	-	2006	10
191	Klövern AB	1997	-	14
192	KMT Group AB	1998	2008	10
193	Know IT	1999	-	12
194	Kungsleden	1999	-	12
195	Labs2 Group AB	1997	2004	7
196	Lagercrantz Group AB	2001	-	10
197	Lammhults Design	1997	-	14
198	LBI International AB	1999	2010	11

199	LGP Allgon Holding AB	1997	2004	7
200	Lifco B	1998	2000	2
201	Lindab	1997	2001	4
202	Lindab International AB	2006	-	5
203	Lindex	-	2008	12
204	Linjebuss AB	-	1998	2
205	Loomis AB	2008	-	3
206	Louis Gibeck AB	1997	1999	2
207	Lundbergföretagen	1997	-	14
208	Lundin Oil	-	2001	5
209	Lundin Petroleum AB	2003	-	8
210	M2S Sverige	1999	2001	2
211	Malmbergs Elektriska	1999	-	12
212	Mandamus (Mandamus Fastigheter AB)	1998	2003	5
213	Mandator	1997	2007	10
214	Maxim Pharmaceuticals Inc.	1997	2005	8
215	Meda	-	-	15
216	Medivir	-	-	15
217	Mekonomen	2000	-	11
218	Micronic Laser Systems	2000	-	11
219	Midelfart Sonesson AB	1999	-	12
220	Midway	-	-	15
221	Mind	2000	2002	2
222	Mobyson AB	-	-	15
223	Modern Times Group	1999	-	12
224	Modul 1 Data	1997	-	14
225	Mogul AB	2000	2003	3
226	Monark Stiga AB	-	1999	3
227	Morphic Technologies AB	2008	-	3
228	MQ Holding AB	2010	-	1
229	MSC Konsult	1998	-	13
230	MultiQ International	1999	-	12
231	Munksjö	-	2002	6
232	Munters	1997	2010	13
233	Måldata	-	2000	4
234	N&T Argonaut	1997	2000	3
235	NCC	-	-	15
236	Nederman Holding AB	2007	-	4
237	Nefab	-	2007	11
238	Net Entertainment NE AB	2009	-	2
239	Net Insight	1999	-	12
240	Netonnet AB	2004	-	7
241	Netwise	2000	2003	3
242	New Wave Group AB	1997	-	14
243	NIBE Industrier	1997	-	14
244	Nilörngruppen	1998	2009	11
245	Niscayah Group AB	2006	-	5
246	Nobia AB	2002	-	9
247	Nolato	-	-	15
248	Nordic Mines AB	2008	-	3
249	Nordic Service Partners Holding AB	2008	-	3
250	Norrporten	1997	2000	3
251	North Atlantic Natural Resources AB (NAN)	1997	2005	8
252	NOTE AB	2004	-	7
253	NovaCast Technologies AB	2007	-	4
254	NOVOTEK ser.	1999	-	12
255	Näckebo AB	-	1998	2
256	Närkes Elektriska	-	2006	10

257	Oasmia Pharmaceutical AB	2010	-	1
258	Odd Molly International AB	2010	-	1
259	OEM International	-	-	15
260	Opcon	1998	-	13
261	OptiMail AB	1998	2006	8
262	ORC Software	2000	-	11
263	Orexo AB	2005	-	6
264	Ortivus	1997	-	14
265	Oxigene	-	2010	14
266	PA Resources AB	2006	-	5
267	Pandox	1997	2004	7
268	PartnerTech	1997	-	14
269	Peab B	-	-	15
270	Peab Industrier AB	2007	2009	2
271	Perbio Science	1999	2003	4
272	Pergo AB	2001	2007	6
273	Perstorp	1997	2001	4
274	Phonera	2000	-	11
275	Piren	-	2000	4
276	Platzer fastigheter AB	-	2001	5
277	PLM AB	-	1999	3
278	Poolia	1999	-	12
279	Precise Biometrics	2000	-	11
280	Prevas	1998	-	13
281	Pricer	-	-	15
282	PriFast AB	-	1999	3
283	ProAct IT Group	1999	-	12
284	Probi AB	2004	-	7
285	Proffice	1999	-	12
286	Profilgruppen	1997	-	14
287	Pronyx	1999	2002	3
288	Prosolvia AB	1997	1999	2
289	Protect Data	1998	2007	9
290	Provobis	-	2000	4
291	Q-Med	1999	-	12
292	RaySearch Laboratories AB	-	-	15
293	ReadSoft	1999	-	12
294	Realia	-	2002	6
295	Rederi AB Gotland	-	2004	8
296	Rederi AB Transatlantic	1997	-	14
297	Rejlerkoncernen AB	2006	-	5
298	Resco	-	2006	10
299	Rezidor Hotel Group AB	2006	-	5
300	Riddarhyttan Resources	2000	2005	5
301	RKS AB	1999	2004	5
302	rnb Retail and Brands AB	2001	-	10
303	Rottneros	-	-	15
304	Rörvik Timber AB	1997	-	14
305	SAAB	1998	-	13
306	Sagax, AB	2007	-	4
307	Sandblom & Stohne AB	-	1998	2
308	Sandvik	-	-	15
309	Sapa	1997	2005	8
310	Sardus (AB Sardus)	1997	2007	10
311	SAS AB	2001	-	10
312	SCA	-	-	15
313	Scancem AB	-	1999	3
314	Scandiaconsult	-	2003	7

315	Scandic Hotels	-	2001	5
316	Scandinavia Online	2000	2002	2
317	SCANIA	-	-	15
318	ScanMining	1999	2007	8
319	Scribona	-	2009	13
320	Seco Tools	-	-	15
321	SECTRA B	1999	-	12
322	Securitas	1997	-	14
323	Securitas Direct AB	2006	2008	2
324	Semcon	1997	-	14
325	Senea	-	2006	10
326	Sensys Traffic AB	2001	-	10
327	SIAB AB	-	1997	1
328	SinterCast	-	-	15
329	Skanditek (Skanditek Industrieförvaltning AB)	-	2010	14
330	Skanska	-	-	15
331	SKF	-	-	15
332	SkiStar AB	-	-	15
333	Skoogs AB	-	1997	1
334	Softronic	1998	-	13
335	Solitair Kapital AB	-	1998	2
336	Song Networks Holding AB	2000	2005	5
337	Spectra-Physics AB	-	1999	3
338	Spendrups	-	2001	5
339	SSAB	-	-	15
340	Stora Enso Oyj	1998	-	13
341	Strålfors	-	2006	10
342	Studsvik AB	2001	-	10
343	SWECO AB	1998	-	13
344	Svedala Industri	-	2001	5
345	Svedbergs	1997	-	14
346	Swedish Match	1997	-	14
347	Swedish Orphan Biovitrum AB	2006	-	5
348	Swedol AB	2008	-	3
349	Svenska Orient Linien	1997	2003	6
350	SwitchCore	1999	2008	9
351	Sydkraft	-	2001	5
352	Systemair AB	2007	-	4
353	Technology Nexus	1998	2009	11
354	Tele2	-	-	15
355	Teleca AB	2001	2009	8
356	Telelogic	1999	2008	9
357	TeliaSonera AB	2000	-	11
358	Teligent	1999	2008	9
359	Thalamus Network	2000	2008	8
360	Ticket Travel (Ticket Travel Group)	1997	2010	13
361	Tidnings AB Marieberg	1997	1998	1
362	Tieto Oyj	1999	-	12
363	Tilgin AB	2006	2010	4
364	Tivox	-	2005	9
365	Tornet, Fastighets AB	-	2004	8
366	TradeDoubler AB	2005	-	6
367	Trelleborg	-	-	15
368	Tricorona AB	-	2010	14
369	Trio AB	1998	2006	8
370	Trustor	-	2000	4
371	TurnIT	1998	2005	7
372	TV4	-	2005	9

373	Uniflex AB	2006	-	5
374	Utfors	2000	2003	3
375	Wallenstam	-	-	15
376	VBG Group AB	-	-	15
377	Venue Retail Group AB	1997	-	14
378	Verimation AB	-	1998	2
379	Vision Park Entertainment	2000	2001	1
380	Vitrolife AB	2001	-	10
381	VLT B	-	2006	10
382	WM-data	1997	2006	9
383	Volvo	-	-	15
384	XANO Industri AB	-	-	15
385	XPonCard Group AB	-	2008	12
386	ZETECO	-	2000	4
387	Zodiak Television AB	1997	2008	11
388	ÅF AB	-	-	15

8.3 KÄNSLIGHETSANALYS

8.3.1 TESTVARIABEL

TABELL 19 – FÖRDELNINGSTEST NETTORESULTAT HÄNFÖRLIGT TILL MAJORITETEN

	Totalt	IFRS		Lönsamhet		Belåning	
		IFRS _H	IFRS _L	RTOT _H	RTOT _L	LÅN _H	LÅN _L
Nettoresultat							
Antal observationer	2 191	1 219	972	951	953	1 093	1 097
χ^2	10,47	8,25	7,9	15,81	5,06	13,67	11

Antal observationer: av positiva andrasiffror i nettoresultat större än 10. χ^2 : värdet på teststatistika för fördelningen.

*.** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 20 – TEST AV ENSKILD SIFFRA FÖR NETTORESULTAT HÄNFÖRLIGT TILL MAJORITETEN

	Totalt		IFRS		Lönsamhet		Belåning	
	IFRS _H		IFRS _L		RTOT _H		RTOT _L	
Nettoresultat	0	9	0	9	0	9	0	9
Z-värde	2,82**	-0,25	1,95	-1,09	2,04*	0,85	3,42**	-0,56
Diff.	43	-3	22	-11	21	7	34	-5
Antal	305	183	168	93	137	90	148	76
Prop.								
Diff.	1,95	-0,15	1,81	-0,87	2,13	0,76	3,60	-0,51

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*.** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 21 – TEST AV SKILLNAD MELLAN DELMÄNGDER FÖR NETTORESULTAT HÄNFÖRLIGT TILL MAJORITETEN

	IFRS				Lönsamhet				Belåning			
	IFRS _H		IFRS _L		RTOT _H		RTOT _L		LÅN _H		LÅN _L	
	0		9		0		9		0		9	
Nettoresultat												
Antal	168	137	93	90	148	121	76	75	158	147	72	111
Prop diff	1,81	2,13	-0,87	0,76	3,60	0,73	-0,51	-0,63	2,49	1,43	-1,91	1,62
Förväntat tecken	+		-		+		-		+		-	
Z-värde	-0,21		-1,37		1,80		0,10		0,71		-2,99**	

Z-värdet är beräknat genom differensen mellan den delmängd som antas ha överskott (underskott) av nollor (nior). DefinitionFörväntat tecken: vilket tecken som förväntas på differensen och därmed Z-värdet.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 22 - FÖRDELNINGSTEST AV NETTORESULTAT INNAN AVRÄKNING AV MINORITETSINTRESSE OCH SKATT

	Totalt		IFRS		Lönsamhet		Belåning	
			IFRS _H	IFRS _L	RTOT _H	RTOT _L	LÅN _H	LÅN _L
Nettoresultat								
Antal observationer	2 204		1 231	973	963	953	1 084	1 119
χ^2	24,79**		23,5**	12,99	14,07	18,84*	9,37	26,48**

Antal observationer: av positiva andrasiffror i nettoresultat större än 10. χ^2 : värdet på teststatistika för fördelningen.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 23 – TEST AV ENSKILD SIFFRA FÖR NETTORESULTAT INNAN AVRÄKNING AV MINORITETSINTRESSE OCH SKATT

	Totalt		IFRS				Lönsamhet				Belåning			
			IFRS _H		IFRS _L		RTOT _H		RTOT _L		LÅN _H		LÅN _L	
	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9	0	9
Nettoresultat														
Z-värde	4,48**	-1,94	4,1**	-1,90	2,13*	-0,77	2,66**	-1,72	3,39**	-1,05	1,80	-0,89	4,52**	-1,83
Diff.	68	-25	47	-19	22	-7	27	-15	34	-9	19	-8	49	-17
Antal	332	162	194	86	138	76	142	67	148	72	149	84	183	78
Prop.														
Diff.	3,10	-1,15	3,79	-1,51	2,22	-0,69	2,78	-1,54	3,56	-0,95	1,78	-0,75	4,39	-1,53

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 24 - TEST AV SKILLNAD MELLAN DELMÄNGDER FÖR NETTORESULTAT INNAN AVRÄKNING AV MINORITETSINTRESSE OCH SKATT

	IFRS				Lönsamhet				Belåning			
	IFRS _H	IFRS _L	IFRS _H	IFRS _L	RTOT _H	RTOT _L	RTOT _H	RTOT _L	LÅN _H	LÅN _L	LÅN _H	LÅN _L
	0		9		0		9		0		9	
Nettoresultat												
Antal	194	138	86	76	142	148	67	72	149	183	84	78
Prop diff	3,79	2,22	-1,51	-0,69	2,78	3,56	-1,54	-0,95	1,78	4,39	-0,75	-1,53
Förväntat tecken	+		-		+		-		+		-	
Z-värde	1,03		-0,74		-0,48		-0,50		-1,71		0,70	

Z-värdet är beräknat genom differensen mellan den delmängd som antas ha överskott (underskott) av nollor (nior). Förväntat tecken: vilket tecken som förväntas på differensen och därmed Z-värdet.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

8.3.2 TID OCH IFRS

TABELL 25 – SIFFERFÖRDELNING PER ÅR (PUBLIKA FÖRETAG)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totalt	Benford
Nettoresultat																	
0	10%	14%	15%	10%	15%	15%	15%	14%	11%	13%	14%	15%	13%	16%	16%	14%	12%
9	16%	7%	9%	9%	7%	11%	4%	6%	9%	8%	8%	8%	9%	6%	16%	9%	8%
Kassaflöde																	
0	12%	10%	9%	13%	11%	11%	10%	13%	9%	12%	12%	14%	9%	16%	11%	12%	12%
9	11%	9%	14%	10%	11%	8%	7%	5%	8%	5%	9%	7%	13%	8%	11%	9%	8%

TABELL 26 – TEST AV ENSKILDA SIFFROR UPPDELAT PÅ TRE PERIODER

	1996-2000		2001-2004		2005-2010	
	0	9	0	9	0	9
Nettoresultat						
Z-värde	0,84	0,72	1,06	-0,74	2,51**	0,71
Diff.	7	5	8	-5	25	6
Antal	87	62	74	42	142	89
Prop. Diff.	1,06	0,78	1,46	-0,88	2,61	0,64
Kassaflöde						
Z-värde	-0,87	2,33*	-0,90	-1,69	0,47	0,54
Diff.	-7	17	-7	-12	5	5
Antal	72	73	70	43	129	93
Prop. Diff.	-1,09	2,53	-1,15	-1,85	0,47	0,47

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

8.3.3 LÖNSAMHET OCH BELÅNING

TABELL 27 – TEST AV ENSKILD SIFFRA UTAN MELLERSTA 30 PROCENTEN FÖR LÖNSAMHET

	Lönsamhet (median)				Lönsamhet (utan mellersta 30)			
	RTOT _H		RTOT _L		RTOT _H		RTOT _L	
	0	9	0	9	0	9	0	9
Nettoresultat								
Z-värde	2,89**	-0,23	0,59	-0,35	2,17*	-0,79	0,74	0,46
Diff.	29	-2	6	-3	18	-6	6	3
Antal	143	79	120	78	98	51	86	60
Prop. Diff.	3,04	-0,21	0,62	-0,32	2,73	-0,85	0,93	0,50
Kassaflöde								
Z-värde	-2,22*	0,54	1,93	0,22	-1,66	1,05	1,60	-0,60
Diff.	-21	4	19	2	-13	7	13	-4
Antal	80	76	129	80	56	56	91	51
Prop. Diff	-2,48	0,52	2,07	0,21	-2,25	1,22	2,03	-0,65

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 28 - TEST AV ENSKILD SIFFRA UTAN MELLERSTA 30 PROCENTEN FÖR BELÅNING

	Belåning (median)				Median (utan mellersta 30)			
	LÅN _H		LÅN _L		LÅN _H		LÅN _L	
	0	9	0	9	0	9	0	9
Nettoresultat								
Z-värde	2,96**	-1,43	0,82	2,15*	1,36	-0,93	0,47	1,66
Diff.	32	-13	9	20	12	-7	4	13
Antal	163	80	140	113	104	58	96	78
Prop. Diff.	2,90	-1,20	0,81	1,81	1,59	-0,94	0,55	1,67
Kassaflöde								
Z-värde	-0,11	1,46	0,11	-0,25	-0,82	1,56	-0,09	-0,07
Diff.	-1	13	1	-2	-7	12	-1	0
Antal	120	99	121	83	78	72	83	59
Prop. Diff	-0,11	1,28	0,11	-0,22	-1,00	1,63	-0,11	-0,07

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procent.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

TABELL 29 – TEST AV SKILLNAD MELLAN DELMÄNGD UTAN MELLERSTA 30 PROCENTEN FÖR BELÅNING OCH LÖNSAMHET

	Lönsamhet				Belåning			
	RTOT _H		RTOT _L		LÅN _H		LÅN _L	
	0	9	0	9	0	9	0	9
Nettoresultat								
Antal	98	86	51	60	104	96	58	78
Prop diff	2,73	0,93	-0,85	0,50	1,59	0,55	-0,94	1,67
Förväntat tecken	+		-		+		-	
Z-värde	0,95		-0,89		0,61		-1,80	

Z-värdet är beräknat genom differensen mellan den delmängd som antas ha överskott (underskott) av nollor (nior)Förväntat tecken: vilket tecken som förväntas på differensen och därmed Z-värdet.

*,** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

8.3.4 STORLEK

TABELL 30 - TEST AV ENSKILD SIFFRA UPPDELAT PÅ VALUTA, STORA OCH SMÅ FÖRETAG

	Totalt		Uppdelat			
			Stora		Små	
	0	9	0	9	0	9
Ursprungligen						
Z-värde	2,67**	0,51				
Diff.	41	7				
Antal	303	193				
Prop. Diff.	1,85	0,30				
Endast SEK						
Z-värde	1,96	-0,58	0,48	0,92	2,29*	-1,74
Diff.	23	-6	4	7	19	-12
Antal	179	105	82	62	97	43
Prop. Diff.	1,76	-0,45	0,61	1,01	2,91	-1,91

Z-värde: värdet på teststatistika, se metod. Diff: Differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra. Antal: antal observerade siffror av respektive siffra. Prop. Diff: differensen mellan observerat och förväntat antal av respektive siffra uttryckt i procentenheter.

*.** Indikerar signifikans på 5 procent- och 1 procentnivå

9. REFERENSER

- Burgstahler, D. C., Hail, L., Leuz, C., 2006. The Importance of Reporting Incentives: Earnings Management in European Private and Public Firms. *The Accounting Review*, 81(5), pp. 983-1016.
- Carslaw, C. A. P. N., 1988. Anomalies in Income Numbers: Evidence of Goal Oriented Behavior. *The Accounting Review*, April, 63(2), pp. 321-327.
- Degeorge, F., Patel, J. & Zeckhauser, R., 1999. Earnings Management to Exceed Thresholds. *The Journal of Business*, January, 72(1), pp. 1-33.
- Diekmann, A. & Jann, B., 2010. Benford's Law and Fraud Detection: Facts and Legends. *German Economic Review*, Augusti, 11(3), pp. 397-401.
- Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, 2009. *Självregleringen på den svenska värdepappersmarknaden*. Hämtad den 11 maj 2012 från http://www.godsedpavpmarknaden.se/UserFiles/God_sed_SWE_100128_2__utgiven_2009.pdf.
- Gaio, C., 2010. The Relative Importance of Firm and Country Characteristics for Earnings Quality around the World. *European Accounting Review*, 19(4), p. 693-738.
- Glaum, M., Lichtblau, K. & Lindemann, J., 2004. The Extent of Earnings Management in the U.S. and Germany. *Journal of International Accounting Research*, 3(2), pp. 45-77.
- Graham, J. R., Harvey, C. R. & Rajgopal, S., 2005. The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economic*, pp. 3-73.
- Guan, L., He, D. & Yang, D., 2006. Auditing, integral approach to quarterly reporting and cosmetic earnings management. *Managerial Accounting Journal*, 21(6), pp. 569 - 581.
- Healy, P. M. & Wahlen, J. M., 1999. A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting. *American Accounting Association*, pp. 365-383.
- Hellman, N., 2011. Soft Adoption and Reporting Incentives: A Study of the Impact of IFRS on Financial Statements in Sweden. *Journal of International Accounting Research*, 10(1), pp. 61-83.
- Jordan, C. E., Clark, S. J. & Pate, G. R., 2008. Earnings Manipulation to Achieve Cognitive Reference Points in Income. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 12(3), .pp. 97-112.

- Jordan, C. E., Clark, S. J. & Hames, C., 2009. Manipulating Sales Revenue To Achieve Cognitive Reference Points: An Examination Of Large U.S. Public Companies. *The Journal of Applied Business Research*, 25(2), pp. 95-104.
- Jordan, C. E. & Clark, S. J., 2011. Detecting Cosmetic Earnings Management Using Benford's Law. *The CPA Journal*, February, pp. 32-37.
- Kinnunen, J. & Koskela, M., 2003. Who Is Miss World in Cosmetic Earnings Management? A Cross-National Comparison of Small Upward Rounding of Net Income Numbers among Eighteen Countries. *Journal of International Accounting Research*, May, Volym 2, pp. 39-68.
- Levitt, A., 1998. The Numbers Game. *The CPA Journal*, December, 68(12), pp. 14-19.
- Newbold, P., William, C. L. & Thorne, B., 2006. *Statistics for Business and Economics*. 6:e upplagan red. New Jersey: Peason Education.
- Nigrini, M. J., 1999. I've Got Your Number. *Journal of Accountancy*, May, 187(5), pp. 79-83.
- Nigrini, M. J. & Mittermaier, L. J., 1997. The use of Benford's Law as an Aid in analytical Procedures. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 16(2), pp. 52-67.
- Niskanen, J. & Keloharju, M., 2000. Earnings cosmetics in a tax-driven accounting environment: evidence from Finnish public firms. *The European Accounting Review*, September, 9(3), pp. 443-452.
- Skousen, C. J., Guan, L. & Wetzel, S. T., 2004. Anomalies and Unusual Patterns in Reported Earnings: Japanese Managers Round Earnings. *Journal of International Financial Management and Accounting*, October, 15(3), pp. 212-234.
- Thomas, J. K., 1989. Unusual Patterns in Reported Earnings. *The Accounting Review*, October, 64(4), pp. 773-787.
- Van Caneghem, T., 2002. Earnings Management Induced by Cognitive Reference Points. *British Accounting Review*, June, 34(2), pp. 167-178.
- White, G. I., Sondhi, A. C. & Fried, D., 2003. *The Analysis and Use of Financial Statements*. 6:e red. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Årsredovisningslagen (ÅRL 1995:1554). Stockholm: Justitiedepartementet.